

váltóösszeg; fizetési idő; kelet; kibocsátó; forgatók és intézvényezett neve vagy czége; telepes vagy fizető neve vagy czége; esetleges szükségutalványok; névbecsülési elfogadók neve vagy czége.

Az óvási idő reggeli 9 órától esti 6 óráig tart. Iráshibák, kihagyások és egyéb hiányok az óvás kiszolgáltatásáig pótolhatók. A tulajdonképeni telepített és a csupán fizetési helyiséggel ellátott váltók az óvás szempontjából azonosítatnak. Mindkét esetben a telepes, illetve a fizető ellen kell az óvást felvenni és mindkét esetben az elfogadó ellen szükségtelen az óvás.

Nagyjelentőségű végül a póstai óvatolások rendszeresítése. A törvényben foglalt felhatalmazás alapján a birodalmi kancellár f. évi augusztus 5-én kelt rendeletében a 800 márkán aluli váltókra a közjegyzői óvások mellett facultative a póstai óvásokat hozza be. Ki vannak zárva a nem fizetésre irányuló óvások; valamint az idegen nyelven szövegezett, külföldi pénznemre szóló, szükségbeli utalvánnyal vagy névbecsülési elfogadással ellátott váltók. Hogy milyen póstai közegek fogják az óvásokat felvenni, az eddig még ismeretlen életbeléptetési intézkedésektől függ. Bizonyára ezen fog megfordulni, hogy milyen tapasztalatokat fognak tenni a gyakorlatban a póstai óvásokkal. A törvény azon intézkedéséből, hogy íráshibák és egyéb hiányok az óvás kiszolgáltatásáig pótolhatók, azt következtethetjük, hogy a levélhordók által felvett óvásokat egy magasabb, hozzáértő póstai közeg fogja állandóan revideálni.

*

A felek együttes jelenléte kétoldalú szerződés közjegyzői okiratba foglalásánál a német ptk. 128. §-a szerint akkor sem szükséges, ha a szerződés érvényessége közjegyzői okiratba foglalásától függ, hanem elegendő, ha az ajánlat és annak elfogadása külön tanusítatik. Egy felmerült esetben az alsóbiróságok érvénytelennek mondtak ki egy örökségről való lemondást azért, mert az erről felvett közjegyzői okiratot az örökhagyó és a lemondó nem együtt, hanem különböző időpontban, a közjegyző pedig csupán az utóbb megjelenő fél aláírásának megtörténtével írták alá és így az előbb megjelenő fél nyilatkozata nem volt a közjegyző által tanusítva. A Reichsgericht azonban kimondotta, hogy szokatlan ugyan, ha a közjegyző daczára annak, hogy a felek nincsenek együtt jelen, nyilatkozataikat egy okiratban tanusítja, ez azonban a közjegyzői okirat érvénytelenségét nem okozza.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti: DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ====
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs: DR. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Andrassy-út 9.
Félévre 6 „		

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformja. — A kir. közjegyzők elleni kártérítési perek illetőségének kérdéséhez. — A Magyarországi kir. közjegyzőhelyettesek országos egyesületének emlékirata a közjegyzői kinevezések tárgyában. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A közjegyzői intézmény reformja.

(Folytatás.)

III. FEJEZET.

Díjazás.

A közjegyzői díjakról az 1880:LI. t.-cz. s ennek kiegészítéseképen a hagyatéki tárgyalási díjakról az 1894:XVI. t.-cz. intézkedik. Mindkét díjszabás számos kifogás alá esik, mely a közjegyzőknek állandó, úgyszólván folytonosan napirenden tartott panaszát képezi. A panaszok különösen két irányban hangzanak fel:

a) hogy a díjszabás alacsony, mert a megdrágult életviszonyoknak többé meg nem felel;

b) hogy absurdum a közjegyzőt ingyenes munkára kötelezni akkor, amikor ő abból él, amit munkájával keres, annál nagyobb absurdum, mert a közjegyző erre az ingyenmunkára irnokfizetésben, nyomtatványokban, irodai szerekben stb. rá is fizet.

Mindkét irányú felfogás annyira alapos és igaz, hogy bővebb indokolásra nem szorul, miért is ezekre bővebben kiterjeszkedni nem szándékozom.

Voltak egyesek, akik egészen új díjszabást is kidolgoztak. Ez még oly kevésbé aktuális, hogy az illetőket e téren munkámban követni nem szándékozom, mert annak ez idő szerint semmi célja nincs.

Ennek a munkának, mint már többször hangsúlyoztam, kritikai iránya van s a részletekre kiterjeszkedni nem is lehet célom, arra majd csak akkor lesz szükség, ha az intézmény reformja tényleg a megvalósulás stádiumába lép. Itt a díjszabást csak általánosságban tárgyalom.

A törvény háromféle munkadíjat állapít meg: fokozatos, állandó és időszerinti munkadíjat. Ezek közül különösen az állandó díjra van sok észrevétel.

Az állandó díj ugyanis legtöbb esetben sem a közjegyzőre, sem a félre nézve nem igazságos, mert nem igazodik az ügy értékéhez.

Bizonyos munka teljesítéséért a milliomos ugyanazon díjat fizeti, mint a legszegényebb polgár.

Itt tehát az állandó díj alkalmazása lehetőleg szűk térre szorítandó.

A törvény különösen nem helyesen alkalmazza az állandó díjat:

- a) meghatalmazásoknál;
- b) névalíráások hitelesítésénél;
- c) egyletek, részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlési s egyéb határozatainak és sorsolásoknak tanúsításainál;
- d) a ténytanúsításoknál;
- e) végrendelet hirdetésnél.

A meghatalmazás épen olyan okirat, mint más, melynek megszerkesztésével ugyanannyi munka van, mint bármely más egyszerű nyilatkozat megszerkesztésével.

Itt tehát nagyon is indokolt, hogy a fokozatos díj meghatalmazásoknál is alkalmaztassék.

A név- és cégelírások hitelesítésével nem kevesebb dolga van a közjegyzőnek s az érte járó 1 K, illetve 50 fill. díj nevésegesen csekély. Itt is tehát fokozatos díjskála volna megállapítandó.

Igen csekély a díj a közgyűlés és egyéb határozatok és sorsolások tanúsításánál is. A díj itt a teljesített munkára, időre s

ügyértékre való tekintettel volna megállapítandó, illetve legcélzerűbben a felek szabad egyezkedésére volna bízandó.

Ugyanez áll a ténytanúsításoknál is.

Ami a váltóóvásokat illeti, a díjazás reformálása folyamatban van.

A végrendeletki hirdetésekre a bíróságok egészen helytelenül az 1880:évi LI. t.-cz. 11. §-ának t) pontját alkalmazzák, amely pedig csak magánvégrendeletnek a bíróságnál leendő személyes átadására vonatkozik, nem pedig közvégrendeletnek kihirdetésére.

Különben is anomália, hogy egy napszámos végrendeletének kihirdetéséért ugyanannyi díj járjon, mint a milliomos végrendeletének kihirdetéséért.

Itt tehát a díjszabás szintén a hagyatéki vagyon értékével volna arányba hozandó.

Ami pedig általában az *ügyleti díjat* illeti, mely a díjtörvény 3. és 4. §§-ában van megállapítva, az egyoldalú és kétoldalú ügyetek közt való különbségtételnek értelme nincs s a díj egysegesen volna megállapítandó és pedig akkép, hogy a legkisebb díj a törvény 12. §-ában szabályozott időszerinti díj mértékéhez képest 4 kor. volna.

Ez volna a meghatalmazások s névalíráások hitelesítésének alapdíja is, utóbbiaknál a jegyzőkönyvfelvételi díj.

Ami az ügy értékének megállapítását illeti, amennyiben az magából az okiratból ki nem derül, a mai díjszabás 9. és 10. §§-ában megállapított módokon kívül a felek bevallása is alkalmazandó volna, a közjegyzőnek jogában állván ez irányban a felekhez kérdést intézni.

Igen alacsony továbbá különösen az egyoldalú jogügyletekre nézve megállapított 100 K díjmaximum.

Különösen alacsony ez a végrendeletekre nézve, mert a végrendelet egyike a közjegyző előtt lefolyó legfontosabb jogi aktusoknak, melynek szerkesztése nagy körültekintést, s ha az szövevényes, igen nagy munkát is igényel.

Nagyobb értékű vagyonra vonatkozó végrendeletért 100 K díj nevésegesen csekély.

Sőt egyenesen kimondandó volna, a törvény 14. §-ának kiterjesztéseképen, hogy végrendeletekért s házassági szerződésekért a közjegyzőt a rendes ügyleti díj kétszerese illesse meg.

Igen alacsony továbbá a közjegyző részére megállapított 10 korona *napidíj*, mely, tekintettel a megdrágult életviszonyokra, szintén felemelendő volna.

Ami a *hagyatéktárgyalásokért s birói megbízásokért* járó díjakat illeti, itt mindenekelőtt az *ingyenes munka* volna eltörlendő. Ha az igazságügyi kormány bekérné az ingyenes hagyatékok statistikáját, abból láthatná, hogy ezeknek az ügyeknek száma átlagosan legalább 15—20%, vagyis az összes ügyeknek egy ötödrésze. Ennyi ingyenmunkát követelni a közjegyzőtől igazságtalanság, annál is inkább, mert a mai viszonyok mellett a hagyatéki ügyek képezik különösen vidéken a közjegyző főjövedelemforrását. Igazságtalan azért is, mert az ingatlanoknak adóalap szerint való mai értékelése mellett ez az ingyenmunka a nagyobb hagyatéki ügyek után járó díjakkal kiegyenlítést nem nyer.

Igazságtalan végül, mert az ingatlanok eldarabolódása folytán az ingyenes hagyatékok száma folyton növekszik. Ha tehát az állam a közjegyzőtől ingyenmunkát kíván, adjon neki megfelelő irodaátalányt.

Ennélfogva az ingyenmunka eltörlendő s a tárgyalási díj minimuma hasonlóan az ügyleti díj minimumához legalább 4 koronában volna megállapítandó.

Igazságtalan dolog továbbá a közjegyzőtől azt kívánni, hogy a sokszor ívszámra terjedő tárgyalási jegyzőkönyveket, leltárakat s a hagyatéki kimutatást *ingyen* (mert bizony a díjatalány sokszor kisebb, mint a másolatokért járó írási s hitelesítési díjak) másolja le s hitelesítse illetékkiadás céljára, miért is kimondandó volna, hogy a hagyatéki kimutatás és mellékletének elkészítéséért a közjegyző a törvényszerű írás és hitelesítési díjakat felszámítani jogosítva van.

Helytelen s absurdum továbbá az 1894. évi XVI. t.-cz. 117. §-ának az az intézkedése, hogy a közjegyző az idézési hirdetmények közzétételéért járó díjakat *előlegezni* köteles.

A közjegyző semmiféle díjnak vagy költségnek előlegezésére nem volna kötelezhető, mert nagyon könnyen megtörténhetik, hogy a közjegyzői díj és költség *behajthatatlanná* válik, s a közjegyző az előlegezett költséget elveszíti. Nyujt-e ezért az állam a közjegyzőnek biztosítást?

Nem nyujt, ennélfogva annak előlegezését se kívánhatja meg jogosan. Tessék azt a bírósági irodai átalányból előlegezni, vagy

pedig az ilyen hirdetések s bizonyítványok díj- és bélyegmentességét kimondani.

Nem kevésbé igazságtalan a közjegyzőtől azt kívánni, hogy a díjatalányért a leltározást szintén ingyen teljesítse.

Előfordul ugyanis, hogy valamely távoli községben fekvő hagyatékok leltározása a közjegyző egész napját igénybe veszi, nem számítva az utazással járó fáradságokat. A díjatalánnyal ez a munka megfizetve nincsen, annál is kevésbé, mert a közjegyző székhelyétől távol lévén, azon a napon irodájában nem hivataloskodhatik, hacsak helyettese nincsen, ami a közjegyzőnek károsodásával jár az elmulasztott ügyek révén, úgy hogy a szenvedett kár esetleg nagyobb a tárgyalási díjatalánynál.

Előfordulhat, hogy ez a leltározás esetleg napokat vesz igénybe s érte díjat mégsem állapítanak meg. A gyakorlatból tudunk rá esetet, hogy bár az 1894: XVI. t.-cz. 36. §-a értelmében, illetve abból következtetve a közjegyző székhelyén kívül leltározással meg nem bízható, a bíróság őt megbízta anélkül, hogy eljárásáért díjat állapított volna meg. Ily esetben azután könnyen megtörténik, hogy a közjegyző az egész hagyatéki ügyre *ráfizet*. Kimondandó volna tehát, hogy ilyen esetben a közjegyzőt fuvardíján s kész kiadásán felül a hagyatékok értékéhez képest a díjatalány fele, székhelyén kívül teljesített leltározásért pedig ezenkívül a szabályszerű *napidíj* illesse meg.

Ha pedig a leltározást nem tárgyaló közjegyző végzi, hanem egy másik közjegyző, ebben az esetben a leltározó közjegyző a leltározott vagyon értékéhez képest ugyanazon díjatalányt kapja meg, melyet a törvény a tárgyalásért állapít meg, azonkívül jogában állván székhelyén kívül teljesített leltározásért a szabályszerű *napidíj*at felszámítani.

Kifogás alá esik továbbá a *külön jegyzőkönyvek* díja, melyeknek maximális díja 10 kor. A külön jegyzőkönyv *okiratot pótol*, tehát a közjegyzőt igazság szerint azért a szabályszerű ügyleti, írási és hitelesítési díjak illetik meg, vagyis ugyanazon díjak, mint az okirat felvételénél.

Igen alacsony továbbá a *tényleges birtoklasi eljárásért* a közjegyzők számára megállapított díj. Itt is legalább a hagyatéki ügyekével egyenlő díjatalány volna megállapítandó.

Ami a *többi birói megbízást*, csödtömeg s hitbizományi leltározást, árverést, becslést, vételárfelosztást, gondnoksági s egyéb

zárlatot stb. illeti, itt szintén érték szerinti díjszabás volna megállapítandó és pedig *egységesen*, mely a hagyatéki leltározásokért járó díjszabással *azonos* volna.

Szükséges ez azért is, mert a mai díjtörvény 25. §-a nincstekintettel az ügy értékére s így nem igazságos; a 26. § pedig kiszolgáltatja a közjegyzőt a megbízó hatóság önkényének, annál is inkább, mert a díj csak az *időre* és *munkára* való tekintettel állapítandó meg, tekintet nélkül az *ügy értékére*.

Nagyjában ezekre a reformokra volna szükség, hogy azután milyen legyen maga a díjfokozat számszerű összegek szerint, annak megállapítására majd akkor kerül a sor, ha a reformok a megvalósulás stádiumába lépnek.

IV. FEJEZET.

A közjegyzőhelyettesi intézmény.

A közjegyzőhelyettesi intézmény fenntartandó s fejlesztendő.

Ezzel a kérdéssel a multban igen sokat foglalkoztak közjegyzői körökben, melyre azonban kitérni időm nem lévén, itt csak saját álláspontomat fixirozom.

Ami a qualificatiót illeti, a törvény ma is elég magas minősítést követel meg a helyettesről, úgy hogy ebben a tekintetben újításra szükség nincsen.

Szabályozandó volna azonban a közjegyző és helyettese közti *szolgálati viszony*, különösen szükséges annak megállapítása, hogy ez a viszony miképen s mily esetekben szüntethető meg a szerződő felek részéről felmondás mellett s felmondás nélkül? Mennyi legyen a felmondási idő? Joga van-e a helyettesnek szabadság-időre s mennyi legyen annak leghosszabb tartama stb., egyszóval bizonyos *szolgálati pragmatica* állapítandó meg.

Ami a helyettes hatáskörét illeti, kimondandó volna, hogy a helyettes hatásköre azonos legyen a közjegyzőével s a helyettes jogosítva legyen a részére kiadott *állandó* kamarai rendelvénnyel alapján a közjegyzővel *párhuzamosan* működni.

Párhuzamosan működés alatt értendő, hogy ugyanazon időben úgy a közjegyző, mint a helyettes is vehessen fel különböző okiratokat s végezessen bármely közjegyzői funkciót, és pedig nemcsak a közjegyző székhelyén, hanem természetesen székhelyen

kívül is, úgy hogy pl. a székhelyen a közjegyző, székhelyen kívül pedig egyidejűleg kiküldetésben vagy egyébként a helyettes végezhesse a közjegyző funkciót, minden külön kamarai megbízás nélkül, a kiadott *állandó* rendelvénnyel alapján.

A helyettesnek külön kamarai rendelvénnyel csak akkor legyen szüksége, ha a közjegyző betegség okából vagy más okból a maximális hat hétnél hosszabb távozási engedélyt kénytelen igénybe venni.

Kimondandó volna, hogy egyidejűleg egy közjegyzőnek csak egy helyettese lehet.

Végül szabályozandó volna a helyettesítés a közjegyzői állásnak áthelyezés vagy elhalálozás folytán történő megüresedése esetére.

Az ekképen megüresedő állásra kirendelt helyettes tulajdonképpen helytelenül nevezetik „helyettesnek“, mert az illető nem az áthelyezett vagy elhunyt közjegyző jogán, hanem *önálló jogon* működik.

Sokkal helyesebbnek tartanám itt a „*gondnok*“ elnevezést. A felfüggesztett közjegyző irodája részére kirendelt helyettes szintén *gondnok*.

A helyettes és gondnok közt különbség van továbbá nemcsak abban, hogy míg a helyettes főnöke jogán, a gondnok pedig önálló jogon működik, hanem abban is, hogy míg az iroda jövedelme helyettesítésnél a főnöké, gondnokság esetén azonban a kirendelt gondnoké.

Kimondandó volna, hogy a megüresült közjegyzői állásra az illetékes közjegyzői kamara az üresedéstől számított legkésőbb 15 nap alatt gondnokot kirendelni köteles.

A gondnok elsősorban a gondnoki állásra pályázó közjegyzői helyettesek közül volna kirendelendő, ezek közt elsőbbséggel bírjon az áthelyezett vagy elhunyt közjegyzőnek helyettese.

Ha a gondnoki állásra helyettes nem pályázik, gondnokul a legközelebbi, ugyanazon törvényszék területén működő szomszédos közjegyző rendelendő ki.

Itt felmerül a kérdés, hogy a gondnok, legyen az akár közjegyző, akár helyettes, tarthat-e a gondnoksága alatt álló irodában önálló helyetteset. A mai állapot szerint a megüresült állásra kirendelt helyettes helyetteset nem tarthat, mert helyettesnek helyettese nem lehet.

Ezt indokoltnak nem tartom, mert a megürült állásra kirendelt gondnok önálló jogon működik, s így kimondandó volna, hogy a kirendelt gondnok, tekintet nélkül arra, hogy közjegyző-e vagy helyettes, a gondnokság alatt álló irodában önálló működési joggal bíró helyettest is tarthat.

Az üresedés ideje alatti helyettesítéseknél még előfordultak a következő anomáliák is.

Ott, ahol ugyanazon székhelyen több közjegyzői állás is van szervezve, előfordult, hogy a helyettesként kirendelt másik közjegyző a megürült irodát egyszerűen bezárta s az egész ügyforgalmat a saját irodájába terelte át, az elhalt közjegyző könyveit folytatólag nem vezette, hanem minden ügyet saját könyveibe vezetett be s az üresedés alatt felvett összes iratokat saját irattárába helyezte el. Vagyis az üresedés ideje alatt az illető közjegyzői iroda ügyforgalma teljesen szünetelt.

Ugyanez az eset előfordult olyankor is, mikor a közjegyző az üresedésben lévő szomszédos iroda részére lett helyettesként kirendelve. Az illető minden ügyet saját könyveibe vezetett be s az iratokat saját irattárába helyezte el.

Hogy ez mennyire helytelen és hibás eljárás, fejtegetnem szükségtelen.

Az *ügymenet folytonossága* az üresedés alatt is fenntartandó, a kirendelt gondnok köteles lévén a volt közjegyző könyveit folytatólag vezetni s az iratokat annak volt irattárába elhelyezni.

V. FEJEZET.

Az okiratfelvétel és ügyvitel.

Az okiratfelvétel alakszerűségei megkönnyítendőek. Ma ugyanis a közjegyző a túlzott formalismus békóiba van zárva.

Lényeges nehézséget okoz, hogy ma a feleknek az okirat felvételénél egyidejűleg s együttesen jelen kell lenniök.

Ezen volna hivatva segíteni a közjegyzői okiratok *jegyzőkönyvi jellege*. A felek ugyanis nyilatkozataikat a közjegyző előtt különböző időben s külön-külön is előadhatják, aki azokat ugyanazon okiratban, ugyanazon ügyszám alatt folytatólag veszi fel. Emellett azonban az *okirati* külső forma megtartandó.

Igen nehézkes ma a személyazonosság igazolása. Itt is kimondandó volna, hogy a személyazonosság igazolásához elégséges volna egy tanu is, továbbá hogy a közjegyző a személyazonosságról nemcsak tanuk útján, hanem más hitelt érdemlő adatok által is (pl. arczképes igazolvány, útlevél stb.) magának meggyőződést szerezhet.

Ami a végrendeletek s halálesetre szóló intézkedések felvételét illeti, a törvénynek erre vonatkozó rendelkezései nem elég világosak s határozottak.

Hogy végrendeletet csak személyesen lehet alkotni s meghatalmazott által nem, ez a dolog természetéből következik.

Kérdés azonban, hogy akkor, midőn a fél ebbeli kijelentéseit a közjegyző előtt megteszi, szükséges-e a két ügyleti tanu jelenléte vagy pedig elég, ha a tanuk csak a végrendelet felolvasásánál vannak jelen s elég, ha a fél a tanuk előtt csak annyit jelent ki, hogy a felolvasott végrendelet az ő akaratának mindenben megfelel. Egyszóval a törvény nem mondja meg világosan, hogy mit ért az *ügymenet egész folyama alatt*? Előfordult, hogy azonközben, míg a közjegyző a végrendeletet írta, a tanuk egyike kiment lovai után nézni, de a végrendelet felolvasásánál s aláírásánál már ismét jelen volt, s a bíróság mégis megsemmisítette a végrendeletet abból az indokból, hogy a tanu nem volt jelen az ügymenet egész folyama alatt.

A bíróság tehát a végrendelet leírását is az ügymenethez tartozó cselekménynek jelentette ki.

Ettől a túlságos formalismustól fel kell szabadítani a közjegyzőt.

Nézetem szerint nem tartozik az ügymenetnek sem a halálesetre szóló intézkedéseknek a közjegyző előtt való személyes előadása és megbeszélése, sem pedig a végrendelet leírása. Vannak ugyanis oly szövevényes végrendeletek, melyeknek megbeszélése s leírása napokat vesz igénybe.

Lehetetlenség kívánni a tanuktól, hogy ezalatt folyton és együtt jelen legyenek.

Nem tartozik az ügymenetnek az sem, hogy a végrendeletet a halálesetre szóló intézkedéseket a tanuk előtt is ismétlje a közjegyzőnek. Az ügymenetnek tartozik csakis a végrendelet felolvasása, s a félnek abbéli kijelentése, hogy akarata helyesen lett felvéve s az aláírás.

Legujabban a *kir. Curia 80. sz. döntvényében* is ily értelemben foglalt állást, kimondván hogy: „A kir. közjegyzőkről szóló 1874: XXXV. t.-cz. 82. §-a b) pontjában előírt érvényességi kelléknek megfelel a közjegyző által felvett végrendelet akkor is, ha a másik közjegyző vagy két tanu csak az írásba foglalt végrendelet felolvasásánál, tartalmának a végrendelkező részéről történt jóváhagyásánál és aláírásánál van jelen.

Az indokolás lényege az, hogy az idézett 82. § a végrendeletnek nem szóbeli, hanem írásbeli alakját kívánta meghonosítani s így a végrendeletnek élszóval való előadása nem lényeges kellék s az ügymenethez nem tartozik.

De lege ferenda a viták elkerülése végett mégis feltétlenül megállapítandó volna magában a törvényben, hogy az eljárás mely fázisai tartoznak ahhoz az ügymenethez, melynél a tanuknak együtt és folyton jelen kell lenniök.

Végül felmerül érdekes kérdésként a közjegyzői okiratoknak *külföldön való végrehajthatósága*, melynek előfeltételei azonban csak nemzetközi érintkezés alapján és a viszonyosság feltétele mellett volnának megállapíthatók.

Ami az irodai ügyvitelt illeti, nagyjában a régi szabályok fenmaradhatnának, egyedül reformálandó volna az *óváskönyv*, mely mai alakjában felesleges, mivel csak igen ritkán fordul elő szüksége annak, hogy a közjegyző az általa felvett óvásokról hiteles másolatot adjon.

Itt teljesen elég volna egy rovatos lajstromkönyv, melybe sorszám és kelet szerint volnának a történt óvatolások bejegyezve, külön rovatba jönne a megkereső fél neve s lakhelye, külön rovatba a váltókötelezettek nevei, külön rovatba a váltó kelte s lejáratja, s külön rovatba a váltó összege. Lehetne még egy jegyzet rovat is.

Külön iktatókönyv volna továbbá vezetendő a közjegyző által készített *magánokiratokról*. Hátra volna még a közjegyzői irattár *kiselejtezésének* kérdése, melyre nézve azonban jelen munka szerzője, mint a közjegyzők országos egylete által e végre kiküldött bizottságnak tagja, annak idején munkatársaival egyetemben már dolgozott ki egy tervezetet, melyre tehát visszatérni nem akar. A tervezetet az Országos Egylet annak idején bemutatta az igazságügyi ministeriumnak, ahol azonban az ma is elintézetlenül hever.

Végül az eljárás olcsóbbá tétele végett kimondandó volna a közjegyzői okiratok hiteles kiadványainak *bélyegmentessége*.

VI. FEJEZET.

Az örökösödési eljárás.

Az örökösödési eljárás reformjáról már fentebb a hatáskör tárgyalásánál megemlékeztem, arra most már részleteiben is kitérek.

Ezen munkám írása közben birói körökben is felmerült hasonló indítvány a bíróságok tehermentesítése céljából, hogy a közjegyzők a hagyatéki ügyeket önállóan intézzék el. Ez tehát nemcsak a közjegyzőknek óhaja, hanem mindjobban előtérbe lépő jogszolgáltatási érdek.

Az örökösödési eljárás reformjánál nem hagyhattam figyelmen kívül a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetének (=T.) szabályait, mert a kettő egymással összhangba hozandó.

A T. a hagyatéki bíróságok mai hatáskörét fentartva, az *örökösödési bizonyítvány* intézményét statuálja.

A T. szintén az ipso jure öröklés elvén áll s a hagyaték átszállását nem köti a hagyatéki eljárás lefolytatásához, de gondoskodni akar oly eszközről, melylyel az örökös ebbeli minőségét hitelesen igazolhatja, különösen amikor oly jogokról van szó, amelyeknek átszállása nyilvános könyvbe jegyzendő be, az átszállás előfeltételeinek hatósági vizsgálata alapján. Ez az örökösödési bizonyítvány nem azonos az 1894. évi XVI. t.-cz. X. fejezetében szabályozott örökösödési és hagyományi bizonyítvánnyal, hanem a hagyatékátadó végzést pótolja, habár az eljárást az 1894. évi XVI. t.-cz. X. fejezetében szabályozott módon *contemplálja* is megejteni.

A T. szerint tehát *minden* hagyatéki ügy örökösödési bizonyítvánnyal volna elintézendő, ily módon akarván a Tervezet az átadó végzés tényleg helytelen intézményének kiküszöbölésével az ipso jure öröklési elvét az örökösödési eljárásban külsőleg is érvényre juttatni.

A törvény intentiója szerint a közjegyző elé a hagyatéki ügy csak az örökösödési bizonyítványban kitűzött határidő lejáratja után kerülne.

Nézetem szerint a hagyatéki ügyeknek ezen hirdetményi úton való elintézését *rendszerre tenni* helytelen újítás. Legtöbb esetben ugyanis annyira nyilvánvaló, hogy kik az örökösök, hogy ez a hirdetmény felesleges dolog, mely a hagyatéki ügy rendezését csak késlelteti.

A halálesszétvételi ív az örökösök igazolására a jövőben is rendszerint elégséges bizonyítéknak volna elfogadható, legfeljebb kimondandó volna, hogy amennyiben az nem abban a községben vétetik fel, melyben örökhagyó utolsó rendes lakhelye volt, kiegészítés végett hivatalból átteendő, a haláleset felvételére az utolsó rendes lakhely szerint illetékes községhez is.

Véleményem szerint a hagyatéki eljárás lefolytatásához sem átadó végzésre, sem örökösödési bizonyítványra szükség nincsen, elégséges az örökösök nyilatkozatának kivétele arra nézve, hogy ők a megnyilt örökséget elfogadják-e, vagy visszautasítják-e?

Ez felel meg legjobban az ipso jure öröklés elvének.

Ehhez azonban birói beavatkozásra szükség nincsen s az ebbeli teendők végzése teljesen s önállóan a közjegyzők hatáskörébe volna utalandó. A bíróságok hatáskörébe csak az *előkészítő intézkedések* tartoznának, úgymint a halálesszétvételi ívek átvizsgálása s az előzetes biztosítási intézkedések elbírálása, esetleg megváltoztatása s megszüntetése, továbbá peressé vált hagyatéki ügyben a perre utasító végzés meghozatala s a peressé vált hagyaték biztosítása iránti intézkedések megtétele.

A fentieknek mint általános elveknek előrebocsátása után áttérhetünk a dolog részletes tárgyalására.

1.

Az eljárás megindítása.

Az eljárás hivatalból azonnal megindítandó:

1. ha a hagyatékhoz ingatlan vagy telekkönyvileg bejegyzett jelzálogos követelés vagy egyéb jog tartozik;

2. egyébként is: a) az 1894 : XVI. t.-cz. 2. §-ában szabályozott esetekben;

b) ha siketnéma, gyengeelméjű, a külföldön, bár ismert helyen távollévő s az 1877 : XX. t.-cz. 28. §-a és b) pontja alapján gondnokság alá helyezendő személy van mint örökös, utóörökös vagy kötelesrészre jogosított érdekelve.

Hogy a hagyatéki eljárás hivatalból indítandó-e meg, elsősorban a beérkező halálesszétvételi ívek átvizsgálása alkalmával a bíróság állapítja meg, de a közjegyzőnek is kötelessége minden egyes tudomására jutó esetet, melyben az eljárás hivatalból indí-

tandó meg, de azt a bíróság bármely okból meg nem indította, a bíróságnak bejelenteni.

Az 1894 : XVI. t.-cz. 4. §-a ezzel teljesen feleslegessé válik.

Amennyiben az eljárás hivatalból megindítandó nem volna, annak megindítását *kérhetik*:

1. az örökös, kötelesrészre jogosított és az utóörökös;

2. a végrendeleti végrehajtó;

3. bármely hagyományos, ki hagyományát törvényszabta alaki kellékekkel ellátott végrendelettel vagy öröklési szerződéssel igazolja;

4. örökhagyó oly hitelezője, ki követelését okirattal vagy a belföldön szabályszerűen vezetett kereskedelmi könyvből készített s hitelesített könyvkivonattal igazolja.

Külföldön vezetett könyvből készített hiteles könyvkivonat csak viszonyosság esetén fogadható el a követelés fennállásának igazolására. Ha a tárgyalás során az örökös beigazolja, hogy ő a hagyományost, illetve hitelezőt még az eljárás iránti kérelem előterjesztése előtt kellően biztosította, az eljárási költségeket az azt kérő hagyományos vagy hitelező köteles megfizetni.

A kérelem akár a hagyatéki bíróság, akár a közjegyző előtt előterjeszthető, mely utóbbi esetben a hagyatéki iratokat a közjegyző a bíróságtól átkéri.

Az 1894 : XVI. t.-cz. 3. §-a 3. pontjában a jelzálogos hitelezőnek s a hagyatéki ingatlanra tulajdoni igényt tartó személynek kérelmezési joga tárgytalanná válik, mert hiszen ahol ingatlan vagy jelzálogos követelés tartozik a hagyatékhoz, az eljárás ügyis hivatalból indítandó meg.

A fent contemplált szabályok lényegesen eltérnek az eddigi eljárási szabályoktól és pedig eltekintve attól, hogy eszerint a jövőben csaknem minden hagyatéki ügyben az eljárás hivatalból volna megindítandó, eltérnek különösen abban, hogy mindazoknak, akiknek az 1894 : XVI. t.-cz. 36. §-a csak leltározási jogot ad, megadandó az eljárásba való teljes beavatkozási jog.

Megadandó azért, mert a pusztá leltározás ténye az illető érdekeltek nyilatkozatainak meghallgatása, vagyis formászerű tárgyalás nélkül csak félmunka, mely nem alkalmas az esetleg ellentétes érdekek kiegyenlítésére, míg egy megtartandó tárgyalás során ezen érdekek kiegyenlítést nyerve, egy esetleges pernek könnyen lehet elejét venni.

A T. a hitelezőnek csak leltározás kérésére ad jogot.

A hivatalból tárgyalandó hagyatékok közé felveendő az az eset is, midőn jelzálogos követelés vagy egyéb telekkönyvi jog képezi hagyaték tárgyát. Az örökösödési eljárásnak egyik főcélja ugyanis a telekkönyvek rendezése. Ámde ez a rendezés nem tökéletes, ha csak a tulajdoni lap rendezésére terjed ki s a teherlapot figyelmen kívül hagyjuk.

A siketnéma, gyengeelméjű, külföldön távollévő s gondnokság alá helyezendő fokozottabb jogi védelemre szorulnak s ily esetekben az eljárást szintén hivatalból megindítandónak vélem, míg az eddigi törvény csak leltározáskérési jogot adott nekik.

Az Ö. e.*) 5. §-a mint helyes intézkedés fentartandó.

2.

Hatáskör s illetékesség.

Az örökösödési eljárás lefolytatása a kir. járásbiróságok s kir. közjegyzők hatáskörébe tartozik.

Az eljárásra illetékes az a kir. járásbiróság, illetve kir. közjegyző, melynek területén örökgyó utolsó rendes lakhelye volt, vagy ahol ingatlan vagyona fekszik.

Itt a vagylagos illetékességet azért kellene megállapítani, mert az örökösökre gyakran czélszerűbb ott lefolytatni az eljárást, ahol az ingatlan fekszik. Ily esetben a lakhely s vagyon szerint illetékes bíróságok s közjegyzők közt szabadon választhatnak.

Ugyancsak a fenti módon az örökösök szabad választásától volna függővé tehető az illetékesség, ha örökgyónak több rendes lakhelye volt, vagy pedig az ingatlan vagyon több járásbiróság területén fekszik.

Az illetékességtől eltérésnek helye csak akkor nincs, ha örökgyó utolsó rendes lakhelye s ingatlan vagyona, ha csak részben is ugyanazon járásbiróság területén van.

Ha az örökösök közt az illetékesség kérdésében nézeteltérés van, a lakhely szerinti illetékes bíróság járjon el.

Ezen intézkedések egyformán állanak úgy a belföldön, mint a külföldön elhalt magyar honosra, valamint a külföldi örökgyó ingatlan hagyatékára is.

Ha az illetékesség a fentiek alapján megállapítható nem volna, a hagyatéki bíróságot s közjegyzőt az igazságügyminister jelöli ki.

*) Ö. e. = örökösödési eljárás, azaz az 1894 : XVI. t.-cz.

Az Ö. e. 7. §-ában foglalt egyéb illetékességi esetek mint felesleges complicatiók elhagyandók.

Az Ö. e. 8. §-a szintén fentartandó azzal a kiegészítéssel, hogy a külföldi örökgyó örököseinek jogában áll az örökgyó *ingó* vagyonára is az eljárást magyar bíróság, illetve közjegyző előtt kérni.

3.

A haláleset felvétele s előleges biztosítási intézkedések.

Itt az Ö. e. régi szabályai fentarthatók némi, a dolog természeté szerint szükséges változásokkal s a már felesleges 23. §-nak elhagyásával

Kiegészítendők volnának azonban a törvény intézkedései azzal, hogy amennyiben a halálesetet nem az örökgyó utolsó rendes lakhelye szerint illetékes közeg veszi fel, köteles azt kiegészítés végett az utolsó rendes lakhely szerint illetékes közeghez hivatalból áttenni, mely utóbbi azt kiegészíti és saját illetékes járásbiróságához terjeszti be.

4.

A végrendelet kihirdetése.

A régi szabályok itt is megtarthatók azzal a különbséggel, hogy a saját őrizetében lévő végrendeletet maga a *közjegyző* is kihirdetheti.

A közjegyző a kihirdetést általában ugyanazon szabályok szerint foganatosíthatja, mint a bíróság s eljárásáról jegyzőkönyvet vesz fel, melyet a végrendelet hiteles másolatával együtt saját bíróságához bemutat s az eredeti végrendeletre kelettel, aláírásával s pecsétjével ellátott kihirdetési záradékot vezet reá.

A végrendeletkihirdetés díját a *hagyatéki* bíróság állapítja meg.

5.

Leltározás.

A leltározás ezután is a községi s körjegyzők, s illetve városokban az arra rendelt közegek hatáskörébe tartozik, akiket azonban eziránt nem a hagyatéki bíróság, hanem a közjegyző keres meg.

Ha azonban a feleknek csak egyike is kéri a leltározást, maga a közjegyző köteles foganatosítani, illetve ha a hagyatéki vagyon nem az ő hatáskörébe eső területen fekszik, a leltározás

végezt az a közjegyzőt köteles megkeresni, akinek területi hatáskörébe a vagyontartozik.

Ha a közjegyző a leltározás körül késedelmet tapasztal, erről a hagyatéki bíróságnak jelentést tesz, mely a késedelmes jegyzőt, esetleg rendbíróság alkalmazásával, a leltár beküldésére szorítja.

Az Ö. e. 36. §-a mint felesleges, hatályon kívül helyezendő, ugyanitt azonban meg kell emlékezni a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetének 2012. §-áról, mely szerint: „Aki érdekét valószínűsíti, a hagyatéki bíróságnál a hagyaték leltározását kérheti.“ Véleményem szerint ez a hagyatéki hitelezőknek túlságos beavatkozási jogot ad s alkalmas eszköz volna az örökösök zaklatására. Elég, ha megadatik a beavatkozási jog annak a hitelezőnek, ki követelését könyvkivonattal igazolja.

Ugyanitt létesíti a T. az örökösödési eljárásban a *felfedező eskü* intézményét, következőleg: „Az örökös a hagyaték tárgyait s kötelezettségeit tudomása szerint bementeni, esetleg helyesbíteni és bármely érdekelt kívánatára esküvel megerősíteni köteles“.

Ily érdekelt fél lehet bármelyik örökös, a kötelesrészre jogosult, hagyományos vagy bármelyik hagyatéki hitelező, sőt bárki, aki érdekét valószínűsíti. Az eskü kivétele a hagyatéki bíróság hatáskörébe volna utalandó.

Ami az Ö. e. 42. §-át, vagyis az ingatlanok értékelését illeti, a mai adóalapon való becslés oly alacsony, hogy messze alatta áll a forgalmi értéknek, ami által a kincstár örökösödési illetékben tényleg kárt szenved, viszont a közjegyző is aránytalanul csekély díjazásért köteles a hagyatéki ügyet rendezni.

Semmi akadály sem volna annak, hogy az értékelés mai kulcsa kétszeresre emeltessék oly módon, hogy a szőlőknél s házosztályadó alá eső házaknál az érték az adó 400-szoros, egyéb ingatlanoknál pedig 200-szoros összegében vétessék fel. Az ingatlanoknak így módon megállapítandó értéke még mindig rendes körülmények közt a forgalmi értéken alul maradna, de ha ezt az értékelést mégis sérelmesnek találnák, megadandó volna a feleknek az a jog is, hogy az ingatlanok értékét becslés útján állapíttassák meg.

Az ingatlanok megbecslése elrendelendő, ha azt az örökösök közül csak *egyik is* kéri. A becslés a felek kérelmére közjegyző által fogantatandó, mely becslés bírói becsü erejével bír. Minden egyebekben az Ö. e. eddigi szabályai fenttarthatók volnának.

Dr. Szily Ferencz
sümege kir. közjegyző.

Folytatás köv.)

A kir. közjegyzők elleni kártérítési perek illetőségének kérdéséhez.

A polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat 2. § 7. pontja, tekintet nélkül az értékre, a törvényszék hatáskörébe utalja azokat a kártérítési pereket, amelyeket a váltóóvások felvétele körüli szabálytalanságok és mulasztások alapján az óvatoló személyek vagy jogutódaik ellen indítanak (1876:XXVII. t.-cz. 98. §).

Míg tehát a javaslat 1. §-a a mai joggal szemben a 2500 korona értéket meg nem haladó váltópereket a törvényszék hatásköréből elvonja és a járásbíró hatáskörébe utasítja, a 2. § 7. p. az említett kártérítési perekre nézve értékre való tekintet nélkül a törvényszék hatáskörét továbbra is fentartja és ezen ügyek a felek megállapodása alapján sem vihetők a járásbíró elé, mert a törvényszék eme hatásköre abszolút és kényszerítő.

Kétségtelen, hogy ezen kártérítési perek nem olyan egyszerűek, mint a váltóperek túlnyomó része, mert a kártérítési kötelezettség megállapításánál rendszerint nehezebb jogkérdések fordulnak elő, és hogy ugyanazon okok, melyek a bírák és más állami tisztviselők elleni kártérítési pereknek a társas bíróság elé vitelét indokolják, a közjegyzők hasonló pereire nézve is fennállanak.

A kir. közjegyző azonban nemcsak a váltóóvások felvételénél, hanem a törvény által hatáskörébe utalt egyéb közhitelességű teendőinél, valamint bírói és gyámhatósági megbízások teljesítésénél is közhivatalnoki minőségben jár el, és azért érthetetlen, hogy a javaslat említett intézkedése a közjegyzőre csak mint óvatoló személyre terjed ki, ellenben egyéb közjegyzői teendői tekintetében az 1874. évi XXXV. törvény 188. §-át, mely szerint a kártérítési kereset a polgári törvénykezési szabályok szerint illetékes bírósághoz (tehát a javaslat törvénynyé vált esetén 2500 kor. értékhatárig a kir. járásbíróhoz) tartozik, érintetlenül hagyja, holott a javaslat 2. §-ának 2. pontja szerint nemcsak a „bírák és más állami tisztviselők“, hanem még a „választott bírák, valamint a budapesti árú- és értéktőzsde és a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak bírái, továbbá a törvényhatóságok és a községek tisztviselői és előjárói, bizottsági tagjai és képviselői“ által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt ellenük vagy

jogutódaik ellen indított perek, tekintet nélkül az értékre, a királyi törvényszék hatáskörébe tartoznak. Például egy községi bíró vagy jegyző, megyei vagy városi törvényhatósági bizottsági tag, a nagy- vagy kisközség képviselőtestületének tagja, ha kártérítési kötelezettség kerül szóba, csak a társas bíróságnak tartozik beszámolni, a kir. közjegyző pedig 2500 kor. értékhatárig az egyes bíró alá tartozik. Pedig a közjegyző funkciói, melyektől számtalanszor az állampolgár legfontosabb vagyoni és erkölcsi érdekeinek megóvása függ, a felelősség súlya tekintetében semmiesetre sem állanak mögötte az említett közegek bármelyikének hivatalos teendői mögött, a kártérítési kötelezettség megállapításánál pedig a közjegyzőkre is azok az elvek alkalmazandók, amelyek a kir. bíróság tagjainak kártérítési kötelezettségénél irányadók (1874: XXXV. t.-cz. 192. §, 1871: VIII. t.-cz. 39—61. §§).

A közjegyző az 1874: XXXV. t.-cz. 172. §-a értelmében „a törvényben megállapított szabályok pontos megtartásáért felelős. A kötelelességsértés vagy mulasztás büntetést és kártérítést von maga után, a jelen törvény határozataihoz képest.“ Ezen meghatározásból nehéz lévén a felelősség természetét és terjedelmét kellőleg megállapítani, már ezen nehézség szempontjából is indokolt volna, hogy a közjegyző a bíróval egy tekintet alá vétessék és a javaslat 2. §-ának 2. pontja a közjegyzők által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt ellenük vagy jogutódaik ellen indított összes perekre kiterjesztessék.

A Magyarországi kir. közjegyzőhelyettesek országos egyesületének emlékirata a közjegyzői kinevezések tárgyában.

Az 1874. évi XXXV. t.-cz.-ben foglalt közjegyzői törvény abból indulva ki, hogy hivatásának magaslatán álló és megbízható közjegyzői kar csakis akként szervezhető, ha az előzetes közjegyzői gyakorlat a közjegyzői állás minősítő kellékei közé felvétetik, 2-ik szakaszában olyképp rendelkezett, hogy közjegyzői állásra csak az nevezhető ki, aki az ügyvédi vagy bírói vizsga letételének igazolása mellett legalább 2 évi közjegyzői gyakorlatot is kimutat. Ez a rendelkezés úgy a közjegyzői intézmény, mint a közjegyzői pályán működők szempontjából igen üdvös volt. Tudjuk, hogy az ügyvédi

vagy bírói képesítés csak hosszabb gyakorlat után szerzhető meg. Ily gyakorlati idő szükséges a közjegyzői képesítéshez is, amely pálya pedig az előbbi két pályán szükséges elméleti tudnivalókon felül még speciális nevelést, lelki objectivitást és magasabbrendű erkölcsi felfogást kíván viselőjétől, miért is a közjegyzői törvény abbéli rendelkezése, mely a közjegyzői kinevezéshez a kétévi közjegyzői gyakorlatot is feltételül tűzte, nagyon is indokolt volt. Ezzel a rendelkezéssel ugyanis biztosítva lettek a közjegyzői intézmény számára az exclusiv pálya összes előnyei, az exclusivitás hátrányai nélkül. Miután ugyanis már a közjegyzői törvény megalkotásánál előrelátható volt, hogy az egyes nagyobb ügyforgalmú helyekre kinevezett közjegyzők részint a nagyobb kereslet, részint távollét vagy betegség esetére a rájuk bízott teendőket magok ellátni nem lesznek képesek: gondoskodni kellett arról, hogy a közjegyzői kar mellett — azonos jogi képzettséggel bíró — közjegyzőhelyettesi kar is szerveztessék, hogy ennek tagjai a jogi képzettséget igénylő közjegyzői teendők ellátásában addig, amíg maguk is közjegyzőkké kineveztetnek, a közjegyzőknek segítségére legyenek s a közjegyzőket akadályoztatásuk esetén helyettesítsék. A közjegyzői pálya exclusiv volta igen sok nagyképzettségű és (ami nem kisebb fontosságú) teljesen megbízható fiatal jogászt vonzott a közjegyzői pályára, ami igen természetes volt, mivel úgyszólván biztosra vehették, hogy néhány évi helyettesi gyakorlat után közjegyzőkké kineveztetnek. Emellett — mint már mondtuk — az exclusivitás esetleges hátrányai (különösen pedig, hogy esetleg a leghivatottabb egyének sem lesznek közjegyzőkké kinevezhetők) egyáltalán nem jöhettek számba, mivel a közjegyzői törvény idézett szakasza nem zárta el a közjegyzői pályát egyetlen ügyvédől vagy bírótól sem, hanem csupán azt követelte meg, hogy az az ügyvéd vagy bíró, aki közjegyző akar lenni, előbb folytasson kétévi közjegyzői gyakorlatot. Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 2-ik szakaszának fenti követelménye amellett, hogy lehetővé tette, hogy kellő jogi képzettséggel bíró fiatal, munkabíró elemek magukat a közjegyzői pályának szenteljék, hatalmas pajzsul szolgált az igazságügyi kormányok részére is a jövedelmező állásokat hajhászók seregével szemben, mivel arra, hogy előbb két évig helyetteskedjék, vajmi kevés nagyobb igényű, karonkívüli állástkereső volt kapható. Az előző aera bűne, hogy ezen, a közjegyzői intézmény legnagyobb erősségét képező követelményen rést ütött s ezáltal a közjegyzői intézmény lassú, de biztos liquidatióját megindította. A letűnt szabadelvű párt ugyanis, miután már minden rendelkezésre álló jövedelmezőbb állást betöltött híveivel, hogy a még mindig jelentkezők egy részét elhelyezhesse, a józan ész logikáia ellenére az 1874. évi XXXV. t.-cz. 2-ik szakaszát az 1886. évi VII. t.-cz. 4-ik §-ával akként változtatta meg, hogy az ügyvédek és bírák 4 évi ügyvédi, illetve bírói gyakorlat után külön közjegyzői gyakorlat

nélkül is kinevezhetők közjegyzőkké. Az 1886. évi VII. t.-cz. 4-ik szakaszának bevallott célja az volt, hogy *kivételesen* karonkivüli pályázók is kinevezhetők legyenek közjegyzőkké. A gyakorlatban azonban a kivétel lassanként szabálylyá nőtte ki magát. Az 1886. évi VII. t.-cz. életbelépése után ugyanis csakhamar kezdetét vette karonkivülieknek (és pedig főként az ügyvédképviselőknek és szabad-
 elvű párti korifeusoknak) közjegyzőkké való rendszeres kinevezése, amely körülmény a közjegyzői pályán működők (közjegyzők és helyettesek) jogos igényeinek, hogy idővel jobb állásba áthelyeztessenek, illetve közjegyzőkké kineveztessenek, teljesülését nagy mérvben megnehezítette. Azt azonban meg kell engednünk, hogy az előző kormányok még akkor is, amikor a karonkivüli állástkeresők részéről a legnagyobb ostromnak voltak kitéve, a kinevezéseknél többé-kevésbé mindig szem előtt tartották a közjegyzők és helyettesek jogos érdekeit, sőt, mint az alábbi adatokból látható, néha éveken át messzemenő méltányossággal jártak el a közjegyzői kinevezéseknél a közjegyzőkkel és helyettesekkel szemben. De beszéljenek a számok! 1886-ban kineveztetett két ügyvéd, 1887-ben 7, 1888-ban 4, s mindegyik évben ugyanannyi közjegyző-helyettes. Ezeknél a kinevezéseknél azonban annyiban meg lett óva a méltányosság elve a közjegyzői pályán működők iránt, hogy bár az ügyvédekkel betöltött állások között igen jól jövedelmezők (például: Jászberény, Jászapáti, Baja) is voltak, az ügyvédek nem kizárólag a legjөvedelmezőbb állásokra, hanem kevésbé jөvedelmezőkre (pl.: Abrudbánya, Kőrösbánya, Nagybuttyin, Felsővissó, Dicsőszentmárton) is neveztettek ki. Viszont a közjegyzőhelyettesek a kevésbé jөvedelmező állások (pl.: Igal, Billéd, Muraszombat, Torna, Szenicz) mellett aránylag eléggé jól jөvedelmező állásokra (pl. Szászrégen, Tokaj, Dárda, Sopron, Gödöllő) is kineveztettek; a mohácsi, nagyszalontai, módosi és pécsi közjegyzői állások pedig áthelyezés útján töltettek be. Az 1886—1888. évi közjegyzői kinevezéseknél a közjegyzőket és helyetteseket ért sérelem messzemenő — bár nem teljes — orvoslást talált az 1889—1891. évi kinevezéseknél, amikor is 7 áthelyezéssel (köztük: Budapest, Ujvidék 2-szer, Zenta, Eperjes), 14 helyettesi kinevezéssel (köztük: Halas, Gyulafehérvár, Zenta, Hódság, Késmárk) szemben csupán (évenként 2, összesen tehát) 6 ügyvéd lett közjegyzővé kinevezve s ezek sem kizárólag nagyjөvedelmű helyekre. Az 1892—1895. években ismét lényeges csorbát szenvedtek a közjegyzői pályán működők érdekei, amennyiben 12 áthelyezéssel (köztük: Marosvásárhely, Zombor, Kaposvár, Miskolcz, Szentés, Budapest VI., Pozsony, Kalocsa, Kolozsvár) és 17 helyettesi kinevezéssel (köztük: Fiume, Nyiregyháza, Kiskőrös, Kisujszállás, Zenta, Kiskunfélegyháza) szemben 14 ügyvéd neveztetett ki, még pedig csaknem mindegyik a legjөvedelmezőbb helyekre, (mint Battonya, Gyula, Szeged, Miskolcz, Keszthely, Jászberény, Karczag, Zombor). Az 1896—1905. évi kine-

vezéseket ismét a közjegyzői pályán működők iránti messzemenő, de szintén nem teljes méltányosság jellemzi. Ez alatt az idő alatt ugyanis áthelyezés útján (a kölcsönös áthelyezéseket nem számítva) betöltetett 35 állás, (köztük: Budapest III., V., VIII., VIII. kerületei, Kecskemét, Debreczen 3-szor, Orosháza 2-szer, Nagykanizsa, Nagykikinda, Szeged 2-szer, Ujpest, Makó, Battonya, Szombathely, Kaposvár, Hódmezővásárhely, Berettyóujfalu); közjegyző-helyettes kineveztetett 86 állásra (köztük: Budapest V., VII. és X. kerület, Ujpest, Lugos, Szolnok, Csongrád, Nagyszeben, Szegszárd, Székelyhid, Hajduböszörmény, Zenta, Székelyudvarhely, Eger, Sopron, Sümeg). Az ugyanezen idő alatt kinevezett ügyvédek száma ellenben csupán 44-et (tehát alig $\frac{1}{3}$ -át a karbeliek sorából kinevezetteknek) tett, s bárha nagy részük tagadhatatlanul a legjөvedelmezőbb állásokra (Brassó 2-szer, Gyöngyös, Szolnok, Budapest I., Pancsova, Battonya, Zombor, Szabadka, Baja, Monor, Esztergom, Pécs, Trencsén, Nagykároly, Mezőtur) neveztetett ki, jó részük kevésbé, sőt egyik-másik igen silányan jөvedelmező helyre (pl. Szentendre 2-szer, Hatvan, Técső, Naszód, Felsővissó, Privigye, Alibunár) került.

Az előző kormányok által időközönként felette mostoha elbánásban részesített közjegyzőhelyettesi kar valóságos örömmámorban uszott az új koalíciós kormány megalakulása alkalmával, mivel biztosra vette, hogy az új kormány, mely minden téren a teljes purificatiót tűzte zászlajára, a közjegyzői pályán működőkkel szemben sem fog elzárkózni az igazságosság és méltányosság követelményeinek teljesítése elől. Azonban amilyen nagy volt a hitünk és bizodalunk, olyan keserves lett a csalódásunk! A közjegyzői pályán működők ugyanis soha olyan mostoha elbánásban nem részesültek, mint az utolsó három évben! 1906. január 1-től a mai napig ugyanis áthelyezés útján betöltetett 4 állás (s ezek sem valami fényesek: Malaczka, Nagybánya, Nagyszombat, Bethlen), közjegyzőhelyettes kineveztetett 19 állásra, és pedig (a külön tekintetek alá eső újvidéki, magyaróvári és váci állásoktól eltekintve) csaknem kivétel nélkül a legsilányabban jөvedelmező állásokra (mint: Técső, Tenke, Ólubló, Vámosmikola, Buziásfürdő, Szakolcza, Felsőőr, Topánfalva, Dunaszerdahely, Nagyrőcze, Székelykeresztur, Gyergyószentmiklós, Naszód), ügyvéd kineveztetett 20 állásra, és pedig csaknem kivétel nélkül igen jól jөvedelmezőre (mint: Zsolna, Lugos, Késmárk, Gödöllő 2-szer, Arad, Eperjes, Pécs, Szombathely, Cegléd, Turócszentmárton, Csáktornya, Marosvásárhely, Szigetvár), ezek közül öt országgyűlési képviselő. Ha ez utóbbi számhoz hozzáadjuk az ugyanazon idő alatt a birói és ügyészi karból (köztük a brassói és debreczeni közjegyzőségekre) kinevezettek számát — 4-et, — arra a megdöbbentő eredményre jutunk, hogy az utolsó három évben a karonkivüliek sorából kinevezettek száma immár numerice

is meghaladja a közjegyzői pályán működők közül kinevezettek számát. S ezen mit sem változtat az a körülmény sem, hogy az 1906. évi kinevezéseknek egy része az előbbi kormány idejére esik. Az 1906. évi kinevezésekből ugyanis 9 esik az előző kormány idejére, amely számból viszont 4 esik a helyettesekre, 5 pedig az ügyvédekre. A betöltés alá került állásoknak jövedelmezőségük tekintetében való összehasonlítása pedig (mint a fent közölt helységnevekből látható) még sokszorosan fokozza a számbeli többségben rejlő sérelmet. A jövedelmezőbb közjegyzői állásoknak karonkívüliekkel való betöltéséhez hasonlatos lenne, ha pl. a magasabb birói állások töltenének be a birói karon kívül állókkal. Kérdjük, hová vezetne ez? Minden bizonynyal a birói pályán működők teljes elcsüggedéséhez, ebből kifolyólag pedig az igazságszolgáltatás csődjéhez, mivel egy olyan birói szervezettől, melynek tagjai az előmeneteltől el vannak zárva, kiadós és eredményes munkát egyáltalán nem lehetne várni. Mint igen jellemző körülményt felemlítendőnek tartjuk azt is, hogy míg a közjegyzőkké kinevezett ügyvédek száma 1886-tól napjainkig 97-et tett, addig ugyanazon idő alatt a szintén óriási létszámot képviselő birói és ügyészi karból csupán 15-en neveztettek ki közjegyzőkké (s ezekből a kinevezésekből is 4 az utolsó 3 évre esik). Ez is amellet bizonyít, hogy az 1886-ik évi VII. t.-cz. 4. §-ának célja csak az volt, hogy *kivételesen* karonkívüliek is kinevezhetők legyenek közjegyzőkké, nem pedig az, hogy a közjegyzői állások nagyobbrésze, a jövedelmezőbb állások pedig csaknem kivétel nélkül karonkívüli pályázókkal töltsenek be. Ugyanitt kénytelenek vagyunk hivatkozni (bár nem szívesen tesszük) az osztrák példára is. A magyar közjegyzői törvény ugyanis tudvalevőleg csaknem hű mása az osztrák közjegyzői törvénynek. Ausztriában is megvan a lehetősége annak, hogy karonkívüliek is kineveztessenek közjegyzőkké, ennek dacára azonban Ausztriában az utolsó 15 év alatt egyetlen karonkívül állót sem neveztek ki közjegyzővé. Nem hagyhatjuk továbbá felemlítés nélkül azt a körülményt sem, hogy az áthelyezett közjegyzők között nem egy olyan van, akik az áthelyezés előtt rövid idővel még ügyvédek voltak, (sőt van olyan is, akinek áthelyezése még előbbi állásának elfoglalása előtt történt); az ilyenek tehát tulajdonképen az áthelyezéseknél is mint ügyvédek lennének, a közjegyzői kar szempontjából kimutatandók. Hasonlóképen a helyettesek gyanánt kinevezettek között is többen vannak, akik tényleg egy napig sem voltak helyettesek, hanem csak be voltak jegyezve valamelyik közjegyzőnél.

Hogy a közjegyzői kinevezéseknél a közjegyzői pályán működőknek ez a — soha ilyen nagy mérvet nem öltött — mellőzése hová vezet, arról könnyen meggyőződhetik bárki, akit a közjegyzői intézmény s a közjegyzői pályán működők helyzete érdekel. Csak egy pillantást kell vetni a közjegyzői kamarák szokásos évi

ügyforgalmi kimutatásaira, amelyek a legcsalhatatlanabb bizonyosságát szolgáltatják a közjegyzői pálya decadentiájának. Ezekből a kimutatásokból ugyanis az első pillanatra látható, hogy a közjegyzői pályára lépők (értve ezek alatt a jelölteket, és nem azokat a szerencsés halandókat, akik egyszerre egy jól jövedelmező közjegyzői stallumra szóló közjegyzői kinevezéssel kezökben pottyannak arra) száma nemcsak hogy nem szaporodik, hanem évről-évre apad (holott pl. az ügyvédi pályára ma is ép oly nagy a tódulás, mint az előző években volt). S ezen nincs miért csodálkoznunk! Hiszen csak nem ment el a józan esze a fiatal jogászságnak, hogy tömegesen rálépjen egy olyan pályára, amelyen jövendő boldogulása kinevezéshez van kötve, amelyen azonban kinevezése — a karonkívüli pályázók óriási számánál és összeköttetéseinél fogva — úgyszólván teljesen ki van zárva. De nem elég, hogy a jelentkezők évről-évre csekélyebb számmal vannak, hanem ehhez járul, hogy közöttük nem egy túl van a 70—80 éves koron, akiktől pedig a legnagyobb inhumanitás lenne megkövetelni, hogy a magukra vállalt terhes és nagy felelősséggel járó feladatnak a jogkereső közönség teljes meglegedésére megfeleljenek. Már pedig a közjegyzői intézmény a fiatal, munkabíró jogásznemzedék közreműködése nélkül fenn nem állhat! A restitutio in integrum (vagyis visszatérés az 1874-ik évi XXXV. t.-cz. 2-ik §-ának állásonjára) tehát elsőrangú érdeke magának a közjegyzői intézménynek, mivel ez esetben ismét kezdetét vehetné (és bizonyára kezdetét is venné) a fiatal jogásznemzedéknek a közjegyzői pályára való törekvése, ami pedig — amellet, hogy a közjegyzői intézményt visszaállítaná régi fényébe — sokkal hasznosabb lenne az ügyvédekre is, akiknek érdekében a közjegyzői pálya exkluzivitása megszüntetett. Ez esetben ugyanis több száz ügyvédjelölt és fiatal ügyvéd választhatná magának pályául a közjegyzői pályát a túlsúfolt ügyvédi pálya helyett, ami pedig kétségtelenül sokkal alkalmasabb lenne az ügyvédi pálya túlsúfoltóságának megszüntetésére, mint az, hogy évente 8—10 ügyvéd jól jövedelmező közjegyzői álláshoz jut, kartaik tekintélyes része ellenben valósággal a létért küzd, s végül is alul marad a küzdelemben. S milyen irigylésre méltó lenne a restitutio esetén az igazságügyi kormányok helyzete, nem kellvén valóságos harcot folytatniok a jövedelmezőbb közjegyzői állásokat hajhászók óriási és hatalmas összeköttetésekkel vértezett seregével! Ha pedig a restitutio bármely okból keresztülvihető nem lenne, a helyettesekre nézve a mai helyzetnél sokkal megfelelőbb lenne a helyettesi intézmény teljes eltörlése, hogy a helyettesi pályán működők idejekorán más foglalkozás után nézhessenek.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

177. Siketnéma által kiállított okiratokra nézve az 1886:VII. t.-cz. §-ának rendelkezései mérvadók, ennél fogva a keresetlevélhez csatolt, magánokirat alakjában kiállított meghatalmazás annak igazolására, hogy a nevezett siketnéma a keresetet ellenjegyző ügyvédet a per vitelére megbízta volna, nem alkalmas. (Curia 1908. szeptember 11. 3331. sz.)

*

178. Előrebocsátva azt, hogy a közzérendeletekre előírt törvényes intézkedésekkel nem ellenkezik az, ha a közjegyző az okiratot már előre elkészíti, azt a körülményt, hogy a törvényben előírt rendelkezések a közzérendelet felvételénél be nem tartottak, vagyis hogy a közokiratban tanusított tények valótlank, az alakilag szabályszerű végrendelettel szemben felperes nem bizonyította, mert a közzérendelet felvételénél ügyleti tanuként jelen volt M. T. Gy.-nek az a vallomása, hogy az esetre nem emlékszik, figyelembe nem jöhet, a másik ügyleti tanunak vallomása pedig egymagában a közzérendelet érvénytelenítésére elegendő alapul a kereseti tényalap bizonyítása esetén sem szolgálhatna; ámde e tanu vallomásából sem állapítható meg, hogy a végrendelet előszóval semmiféle kijelentést nem tett, hogy az okiratot a tanuk előtt nem írta alá, s hogy a másik ügyleti tanu jelen nem volt, az okiratnak a végrendelet előtt történt felolvasását pedig a tanu is bizonyítja. A Curianak 80. sz. polg. döntvénye szerint pedig a kir. közjegyzőkről szóló 1874:XXXV. t.-cz. 82. § b) pontjában előírt érvényességi kelléknek megfelel a közjegyző által felvett végrendelet akkor is, ha a másik közjegyző, vagy a két tanu csak az írásba foglalt végrendelet felolvasásánál, tartalmának a végrendelet részéről történt jóváhagyásánál és aláírásánál van jelen; azt pedig, hogy a tanuk ezeknél a lényeges mozzanatoknál jelen nem voltak volna, felperes nem bizonyította, sőt az részben meg is van czáfolva. Az a körülmény pedig, hogy az ügyleti tanuk a végrendeletet ismerék-e vagy sem, közömbös, mert tekintettel az 1874:XXXV. t.-cz. 70. §-ának rendelkezésére, a kir. közjegyző által felvett végrendelet ügyleti tanuinak a végrendeletet személyesen ismerniök nem szükséges. A közokirat szerint a közjegyző a végrendeletet személyesen ismerte, s a tanuk csak ügyleti s nem egyúttal azonosági tanuk is voltak. Ezek alapján a keresetet el kellett utasítani. (Curia 1908. márczius 12. 2797/907. sz.)

Hagyatéki eljárás.

179. A kir. közjegyző olyan esetekben, amikor az 1894:XVI. t.-cz. 51. §-a, vagy az 1881:LX. t.-cz. 154. §-a, vagy az 1881:XVII. t.-cz. 112. §-a értelmében a bíróságtól nyert és törvényen alapuló megbízatása körében hivatalosan jut pénzek kezeléséhez, kétségtelenül mint bírósági kiküldött olyan hatósági ügykört tölt be, amelyen belül elkövetett mulasztása vagy tiltott cselekménye okozta károkért az 1871:VIII. t.-cz. 73. §-a értelmében a kir. kincstár is felelőssé tehető; ámde T. D. kir. közjegyző nem olyan bírósági megbízásban jutott a kereseti összeg birtokába, mert a kir. járásbíróság őt csakis a hagyaték leltározásával és tárgyalásával, nem pedig az I—i ingatlan eladásával bízta meg, sőt még arra sem nyert bírói felhatalmazást, hogy a hagyatéki tömeget feloszssa, mert e tekintetben csak a közbenjárással a végrendeleti végrehajtóval együttesen bízta meg. Ily körülmények közt tehát, jóllehet az ingatlan 14,050 K vételárát T. D. volt kir. közjegyző vette fel s abból a kereseti összeget nem juttatta rendelkezési helyére, eme sem bírói megbízáson, sem törvényen alapuló hatáskörben elkövetett visszaélése által okozott kárért a kir. kincstár vagyoni felelősséggel nem tartozik. Helybenhagyandó volt az elsőbíróság ítélete 6. r. alperesre nézve, mert a végrendeleti végrehajtó a hagyaték állagának fentartása s megóvása körül vagyoni felelősséggel csak akkor tartozik, ha arra a végrendelet őt feljogosítja vagy kötelezi, s a végrendeleti végrehajtó a végrendelet ily intézkedésének magát aláveti. Ezen esettől eltekintve pedig akkor, ha akár magánúton jut valamely hagyatéki értéknek birtokába, akár a hagyatéki bíróságnak vagy más hatóságnak megbízása alapján kezel ily értéket. A végrendelet 6. r. alperes végrendeleti végrehajtót különleges vagyonekezeléssel vagy felosztással fel nem ruházta, a hagyatéki bíróságtól sem nyert megbízást a hagyatéki ingatlanok értékesítésére vagy vételáruknak felvételére. Magánúton pedig az ingatlanok vételárához nem jutott, mert az ingatlanra a kir. közjegyző tartott magánárverést s a 14,050 K vételárt a kir. közjegyző vette fel a vevőktől. Nem vádolható azzal sem, hogy azt, hogy a kir. közjegyző vette fel a vételárt, a hagyatéki bíróságnak be nem jelentette, mert a végrendeleti végrehajtó a hagyaték tárgyalásával megbízott kir. közjegyzőnek hatáskörét s annak terjedelmét vizsgálni nincs hivatva. A kir. közjegyzőnek azon eljárásában, hogy a hagyatéki vagyont eladta s a vételárt felvette, annál inkább megnyugodhatott a 6. r. alperes, mert az árverésről a hagyatéki tárgyaláson, amikor már csak a vételár képezte eljárás tárgyát, a hagyományosok tudomást szereztek és sem az eladás módja, sem a vételár kezelése ellen fel nem szóltak. Nem róható a 6. r. alperes terhére az sem, hogy a járásbíró-

ság végzésileg ezt az alperest bízta meg a hagyaték felosztásával a kir. közjegyző közbenjötté mellett, mert a járásbiróság későbbi végzésével a hagyatéki tömeg felosztása végett az iratokat a kir. közjegyzőnek adta ki, amely körülmény alkalmas volt a 6. r. alperesnél azon hiedelemnek keltésére, hogy a vételár felosztásánál neki cselekvő szerepe nincs. Eszerint a 6. r. alperes az eljárás rendén oly mulasztást vagy cselekvést nem követett el, amelynek alapján kártérítésre kötelezhető volna s így az ellene indított keresetnek megállható alapja nincs, annál kevésbbé, mert amennyiben mulasztás forogna is fenn a 6. r. alperes részéről abban, hogy az ingatlan eladásába befolyt s eltúrta azt, hogy a vételárt a kir. közjegyző kezelje fel, még súlyosabb mulasztás terheli a felperest, akinek tudomása volt arról, hogy a felperest illető alapítványi összeg a kir. közjegyzőnek őrizete és kezelése alatt van, s a felperes mégsem tett joglépést arra nézve, hogy a vitás összeg bírói letétbe helyeztessék, amely mulasztása azt fejezi ki, hogy a felperes a kir. közjegyzőnek eljárásában megnyugodott, aminek ismét az a jogi folyománya, hogy a vitás összeg a felperes veszélyére kezelte a közjegyző által. (Curia 1908. június 23. 340/980. sz., a kassai tábla indokainak hahagyásával.)

Telekkönyvi rendtartás.

180. A másodbiróság végzése helybenhagyatik, mert amint azt a kérvényező a felfolyamodásban is beismeri, a kérdéses zálogjogok biztosítéki jogi természetűek, már pedig az ingatlan tulajdonosa és az annak részére hitelt nyújtó fél közötti, tehát a két szerződő fél személyéhez kötött ilyen ügyletek biztosításául szolgáló zálogjogok, az alapügyletben résztvevő felek hozzájárulása nélkül s ekként úgy a hitelt nyújtó fél, mint az ingatlan tulajdonosának beleegyezése nélkül, harmadik személyekre át nem ruházhatók, már pedig a kérvényező nem mutatta ki azt, hogy jelen esetben az ingatlan tulajdonosai a kérdéses zálogjogok engedményezéséhez hozzájárultak; és mert a kérvényhez mellékelt okiratokból meg nem állapítható, hogy a két különböző zálogjog a kérvényező javára milyen külön-külön összeg erejéig kebelezendő be. (Curia 1908. szeptember 10. 169. sz.)

*

181. Az előjegyzés alapjául szolgáló okiratban a felek előzetesen s ekként szerződészerűen megállapították azt, hogy a tulajdonjognak teljes joghatályú bejegyzése csakis az átadó fél halála esetére eszközölhető s erre való tekintettel az előjegyzés igazolásának határideje az átadó fél halála napjáig bezáróan helyesen hosszabbított meg. (Curia 1908. szeptember 10. 199. sz.)

*

182. A másodbiróság végzését helybenhagyja indokainál fogva és azért: mert az érvényben levő ausztriai 1871. évi általános telekkönyvi törvény 36. §-a értelmében a záloghozi cím kimutatása nélkül, egyedül a kereskedelmi könyvkivonat alapján zálogjog előjegyzésének helye nincs; a tekintetben tehát, hogy az ausztriai bíróságok a Magyarországon kiállított kereskedelmi könyvkivonat alapján, a záloghozi cím kimutatása nélkül, a zálogjog előjegyzését megengednék, viszonyosság fenn nem áll; a kérvényhez A) alatt csatolt, Ausztriában kiállított kereskedelmi könyvkivonat alapján tehát, a záloghozi cím kimutatása nélkül, a zálogjog előjegyzését a hazai bíróság sem rendelheti el; mert egyébként is a jelzett könyvkivonat egyenleg címén áthozott 8111 K 90 f. összeg feltüntetésével kezdődik, az a jogalap tehát, amelyből a biztosítani kívánt követelés ered, magából a könyvkivonatból meg nem állapítható; már pedig az előjegyzés elnyeréséhez a jogalap kimutatása mulhatatlanul szükséges lévén, a könyvkivonat ez okból sem szolgálhat telekkönyvi előjegyzés alapjául; mert végül a telekkönyvi rendtartás 142. §-ának 3. bekezdése értelmében, a felfolyamodáshoz csatolt váltó tekintetbe nem vehető. (Curia 1908. szeptember 3. 2151. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

183. A férjes nő — törvényeink szerint — férje nevét viseli és pedig akképen, hogy ez a névhasználat nemcsak jogát, hanem köteletségét is képezi minden oly esetben, amidőn valamely törvény vagy rendelet szerint a polgári név használandó. A K. T. 11. §-ának ama szabályánál fogva tehát, hogy kereskedők, kik üzletüket egyedül folytatják, czégül saját polgári nevüket és pedig legalább vezetéknevüket kötelesek használni, a férjes nő újonnan választott czégének szövegéből férjének vezetéknevét, amelyet férjhezmenetele folytán megfelelő módon viselni tartozik, el nem hagyhatja, következésképpen az őt születésénél fogva megillető családi (vezeték-) nevét czégül legfeljebb a férje vezetéknevével kapcsolatosan választhatja. R. S.-nének az a kérelme tehát, hogy egyéni czége „M. Szeréna“ szöveggel vezettessék be a czégjegyzékbe, mint a K. T. 11. §-ával ellenkező nem teljesíthető. (Curia 1908. szeptember 17., V. 676. sz.)

*

184. A váltótörvény 102. §-a értelmében a fizetés végetti kimutatás és az óvás az illető személy ellen annak üzleti helyiségeiben, ilyenek hiányában pedig annak lakásán veendő fel; ha pedig ez kipuhatolható nem volt, akkor ez igazoltnak csak úgy vétetik, ha az óvatoló személy e részbeni tudakozódása a helybeli rendőri hivatalnál siker nélkül maradt s e körülmény az óvásban kiemeltetik. A jelen esetben felvett óvásban az eljáró kir. közjegyző azt

tanusítja ugyan, hogy az óvást felveendő, S. N. elfogadónak Komáromban levő lakásán megjelent, de hogy őt otthon nem találta s így a kereseti váltót neki bemutatni nem tudta, tanuként történt kihallgatása alkalmával azonban azt vallja, hogy a nevezett elfogadót előbbeni lakásában azért kereste, mert nem tudta, hogy Komáromból elköltözött és mert az abban a lakásban talált idegen nőnek azt a kijelentését, hogy a nevezett elfogadó a városban nincsen, úgy értelmezte, hogy az elutazott, azt azonban, hogy a kérdéses lakásban való megjelenése után, aziránt kérdést intézett volna valakihez, hogy ez a S. N. lakása-e? nem tanusítja. Ily körülmények között, minthogy a per adataiból bizonyítva van, hogy az elfogadó a váltó óvatolásakor az óvatoló kir. közjegyző által felkeresett lakásban már nem lakott, a rendőri hatóságnál való tudakozódás elmulasztása folytán a felvett óvás szabályszerűnek nem tartható, miért is az a felperes visszkereseti jogainak fentartására alkalmas nem lévén, a felperest a másod- és harmadrendű alperesekkel szemben keresetével elutasítani és őt azok részére elsőrendű alperessel is a közös képviseletből felmerült aránylagos perbeli és felebezési költségeik megfizetésére kötelezni kellett. Elsőrendű alperesre vonatkozó részében pedig a másodbiróság ítéletét az alább indokolandó változtatással helyben kellett hagyni indokolása alapján; azonban a kamatot csak a kereset kézbesítése napjától lehetett megítélni, az óvásdíj iránti keresetet pedig el kellett utasítani azért, mert az óvás szabálytalan lévén, annak költségeit felperes ettől az alperestől sem igényelheti és mert a kereseti váltó a fentiek szerint fizetés végett be nem mutatván, alperes csak a kereset kézbesítésétől kezdve tekinthető késedelmesnek. (Curia 1908. szeptember 9. 189. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

185. Az 1876:XVI. t.-cz. sehol sem szabja elő, hogy a végrendelet alaki kellékeinek megtartása ugyanazokkal a kifejezésekkel igazoltassék, melyek a törvényben foglaltatnak, hanem elég, ha e célból olyan kifejezések használtatnak, melyek, ha a törvény szavaitól eltérnek is, az alaki kellékek megtartására nézve kétséget fenn nem hagynak. Nem szolgálhat tehát okul a végrendelet érvénytelenítésére az, hogy sem a végrendelet szövegében, sem annak záradékában nem fordul elő az a kifejezés, hogy a „végrendelkezők kijelentették, miként az okirat az ő végrendelkezésüket tartalmazza“; mert a végrendelet szövegében foglalt s annak felolvasása után tett az a nyilatkozat, hogy „azt mindenekben véleményünk és akaratunkkal megegyezően írtnak találjuk“, valamint a záradékban foglalt az a bizonylat, hogy végrendelkezők ezen iratot saját végrendeletüknek nyilvánították, a törvény idézett szavainak

értelmét tökéletesen fedik s az abban előírt kellék megtartását kétségtelenül bizonyítják. Az sem szolgálhat végrendelet érvénytelenítésére okul, hogy a magyar nyelvet, melyen a végrendelet szerkesztetett, egyik tanu nem értette; mert az 1876:XVI. t.-cz. §-a megkívánja ugyan, hogy a tanuk a végrendelkező által használt nyelvet értsék, de az nem szükséges, hogy azt a nyelvet, melyen a végrendelet szerkesztetett, mindenik alkalmazott tanu értse, sőt az id. t.-cz. 4. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy az 1. § b) pontja esetében a tanuk közül legalább kettőnek írni és olvasni tudni kell, következik, hogy elég, ha az alkalmazott tanuk közül legalább kettő írni és olvasni tud azon a nyelven, melyen a végrendelet szerkesztetett. (Curia 1908. szeptember 22. 1643. sz.)

*

186. Az 1876:XVI. t.-cz. 7. §-ában az érvényes végrendelet alaki kellékeként előírt időpont kitétele alatt nem csupán az év értendő, hanem ezenfelül a hó és nap megjelölése is, amikor ugyanis a végrendelet alkottatott és utóbbiak kitétele csak akkor mellőzhető, ha az helyettesítetik más megjelöléssel, mely az időpontot szintén szabatosan fejezi ki (mint pl. husvétvasárnap, szent Mihály napja, vagy más efféle); a kérdéses végrendelet azonban csupán a végrendelkezés évének megjelölését tartalmazza s így a törvény követelményének meg nem felel. (Curia 1908. szeptember 29. 1429. sz.)

*

187. A végrendeleti tanuk által aláírt és az 1876:XVI. t.-cz. 5. §-ában megszabott alaki kellékek betartását igazoló bizonylat külön keltezéssel nincsen ugyan ellátva, de ez a 7. §-ban előírt kellék hiányának tekintete alá nem eshetik, mert a végrendeletnek az örökhagyó halála esetére való intézkedését tartalmazó részét követően az intézkedés időpontja meg van jelölve, s magából a végrendeletből, s a végrendeleti tanuk vallomásából is kitűnik, hogy az örökhagyó azt a kijelentést, hogy az általa írt és aláírt okirat az ő végrendeletét tartalmazza, már a végintézkedés írásba foglalása és keltezése után tette, s a fent említett bizonylatot a tanuk e kijelentés megtétele alkalmával írták alá, ezzel pedig a bizonylat kiállításának ideje is kellően meg van határozva. Ezért és mert egyébként is magából a végrendeletből a végrendelkező által írt és aláírt végrendeletre nézve az 1876:XVI. t.-cz.-ben előírt kellékek betartása kitűnik, úgyszintén az elsőbiróság részéről is kiemelt abból az okból, hogy a fentidézett t.-cz. nem tartalmaz oly rendelkezést, hogy a tanuk bizonylatát az okiratra ő nekik kellene rávezetniök, az elsőbiróság a végrendelet alaki érvényessége ellen emelt felperesi kifogásokat helyesen tekintette alaptalanoknak. (Curia 1908. június 17. 7873/907. sz., a budapesti tábla indokainak helybenhagyásával).

*

188. Amennyiben felperesek az örökhagyó végrendeletét a jelen perben az 1876: XVI. t.-cz. 4. és 5. §-aiban előírt, vagyis ugyanazon alaki kellékek hiánya alapján támadták meg, amelyeknek hiánya alapján azt az általuk 24.855/902. sz. ugyancsak az alperes ellen folyamatba tett perben is megtámadták, annyiban az alsó-bíróságok helyesen utasították el a felperes keresetét az ítélt dolog indokából, amennyiben azonban felperesek ugyanezt a végrendeletet más, a 24.855/902. sz. keresetben fel nem hozott, jelesül az 1876: XVI. t.-cz. 7. §-ában előírt kellék hiánya alapján is megtámadták, annyiban a felperesek azért utasították el keresetükkel, mert jogsegélyben nem részesíthető eredményekhez vezetne, ha a végrendelettel meg nem elégedő fél a végrendelet alaki hiányai alapján nem egy, hanem több perben s mindegyikben más-más alaki hiány alapján támadhatná meg a végrendeletet; következik tehát, hogy miután felpereseknek az előző perben már módjukban állott az 1876: XVI. t.-cz. 7. §-ában előírt alaki hiány létéről meggyőződni s az örökhagyó végrendeletét a jelen perben felhozott ezen új alaki hiány alapján is megtámadni, ezt azonban ott tenni elmulasztották, ebben a perben ezt a mulasztást többé helyre nem hozhatják, illetve a végrendeletet az ujabban felhozott alaki hiány alapján többé még nem támadhatják. (Curia 1908. június 10. 7939/907. sz.)

*

189. Az örökhagyónak végrendeleti örökösei a vitássá tett örökösödési jog szabályozása szempontjából az utószülött törvényes születését akár ön álló, akár viszonykereset, akár pedig kifogás alakjában jogosultak megtámadni. Jogvédelem az, hogy az örökhagyó által alkotott végrendelet azon hallgatóságos feltétel mellett alkottatott, hogy azzal a végrendelettel netán később keletkező törvényes leszármazója, vagy egyéb törvényes örököse jogaiban sértve nem lesz. Ezen jogvédelemből vont következtetés alapján kétségtelen, hogy a végrendelet, mint minden egyéb jogügylet a végrendelettel a később származott törvényes örökös létezése tekintetében fenforgó tévedése okából megtámadható. Figyelemmel pedig arra, hogy a végrendelet érvényességét vitató alperesek abban az irányban, hogy örökhagyó a végrendelet alkotásakor a méhmagzat létezéséről tudott volna, vagy a végrendelet alkotása után nyert volna annak létezéséről tudomást, s ennek dacára végintézkedését fentartani kívánta volna, bizonyítékot — bár a bizonyítás őket terhelte — felperesek előadásával szemben nem szolgáltatottak, ugyanezért vélelmezendő volt az, hogy örökhagyó a később élve született méhmagzat létezéséről a végrendelet alkotásakor tudomással nem bírt, s így annak létezése felől tévedésben volt, amit egyébként a végrendelet 8. pontja is támogat. Minthogy pedig ez a hallgatóságos bontó feltétel, amely mellett a fenti jogvédelem alapján örökhagyó végrendelete megalkotottnak tekintendő, a méhmagzat élve

születése folytán bekövetkezett, minthogy továbbá örökhagyónak a méhmagzat létezése felől való tévedése a fentiek szerint, de abból is nyilvánvaló, hogy a méhmagzat a végrendelet alkotásakor még egy hónapos sem lehetett, minthogy végül abban az irányban sem merült fel adat, hogy örökhagyó a halála után netalán származó törvényes örökösét törvényes öröklési jogától megfosztani, és abból kizárni kívánta volna, ugyanazért a végrendeletet ez okból egész terjedelmében érvénytelennek kellett kimondani. (Curia 1908. jun. 10. 8144/907. sz., a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

*

190. Az 1876: XVI. t.-cz. 15. §-a szerint ugyanis a szóbeli magánvégrendelet érvényességéhez négy tanu együttes jelenléte szükséges, kik előtt a végrendelettel nyilatkozatot érthetően s egész terjedelemben élő szóval elő kell adnia; a szóbeli végrendelet tartalma pedig e négy tanu kihallgatása útján állapíttatik meg. Ebből önként következik, hogy szóbeli végrendelet létezése csak annyiban tekinthető bizonyítottnak, amennyiben a nyilatkozat lényegére mind a négy tanu egybehangzóan vall, mert az örökhagyó nyilatkozata épen azáltal válik végrendeletté, hogy az négy tanu előtt történt és mivel a kijelentésnek valamennyi tanu előtt egyszerre kell történnie s csak egy és ugyanaz lehet, így az örökhagyó által kijelentettnek a dolog természete szerint csak az vehető, amit lényegileg mind a négy tanu egyformán bizonyít. Minthogy pedig a másodbíróság ítéletének indokolásában kifejtettek szerint a perben kihallgatott végrendeleti tanuk vallomásai, úgy a végrendelet tárgyát, valamint az örökös nevezése tekintetében is, lényegileg egymástól eltérnek, sőt részben ellentétesek: ennél fogva e vallomásokból érvényes szóbeli végrendelet létezését megállapítani nem lehet. (Curia 1908. szeptember 9. 73. sz.)

*

191. Az 1876: XVI. t.-cz. 4. §-a szerint abban az esetben, ha az írásbeli magánvégrendeletet egész terjedelmében nem a végrendelettel írta és írta alá, a tanuk közül legalább kettőnek írni és olvasni tudnia kell. A dolog természetéből s a törvény eme rendelkezésének céljából következik, hogy ezzel a kellekkel csak az a tanu bírhat, aki a végrendelet nyelvét érti. Örökhagyó írni és olvasni nem tudott, megtámadott végrendelete pedig magyar nyelven van szerkesztve s így az a végrendelet a fent idézett törvénytörvény szakasz értelmében érvényesnek csak akkor volna tekinthető, ha az alkalmazott tanuk közül legalább kettő magyarul írni és olvasni tudna. Minthogy azonban a kihallgatott tanuk vallomásaiból kitűnik, hogy az alkalmazott végrendelettel tanuk közül magyarul egyedül a végrendelet írója, Sz. M. tud: ez alapon a másodbíróság a kérdésben forgó végrendeletet helyesen mondotta ki érvénytelennek. (Curia 1908. szeptember 2. 671. sz.)

*

192. Azt az örökösöt, aki az örökhagyó végrendeletét, s ennek alapján az örökséget fentartás nélkül elfogadta, a végrendelet alaki kellékek hiánya alapján való megtámadásának joga többé meg nem illeti. Ennélfogva a felperes sem jogosult az örökhagyó végrendeletét ennek alaki hiányai alapján megtámadni, mert azáltal, hogy az örökséget a végrendelet értelmében fentartás nélkül vette birtokába s a neki még 14 évvel előbb a végrendelet alapján tulajdonjogilag is átadott ingatlanok egy részét eladta, kifejezést adott annak, hogy ő a végrendeletet elfogadta. (Curia 1908. június 24. 204. sz.)

*

193. A végrendeletnek az az intézkedése, hogy „gyerreim netáni halála esetén, ha szeretett nőm életben maradna, úgy a tulajdonomat tevő ingatlanaim testvéreimre szállandnak, kötelesek lévén nőm M. M.-nak 300 frtot készpénzben fizetni“, a hitbizományi helyettesítést magában nem foglalja, amennyiben sem az elidegenítési, sem a terhelési tilalom abban megállapítva nincs, sem az örökösök az öröklött vagyon feletti rendelkezés tekintetében korlátozva nem lettek, s minthogy sem a néhai P. Gy. végrendeletéből, sem a végrendeleti örökösöknek nyilatkozatából meg nem állapítható az, hogy néhai P. Gy. gyermekeit, kik 11, 5, illetve 2 évesek voltak, a nekik jutott vagyon felett való rendelkezésben korlátozni, vagy azok esetleges leszármazóit kizárni akarta volna, ebből pedig, valamint a végrendelet fenti szövegéből, melynek értelmezésénél a „gyerreim“ szóra van a főszóly fektetve, okszerűen következik, hogy néhai P. Gy. felpereseket csak az esetre kívánta helyettesíteni, ha azok gyermekkorban a rendelkezési képesség elnyerése előtt halnának el, a néhai P. Gy.-nek végrendeletében tett rendelkezése nem hitbizományi, hanem csupán a H. K. III. 30. czíme által megengedett azt a helyettesítést kívánta megállapítani, amelyet az apa rendelhet kiskorú gyermekeinek haláluk esetére. Amennyiben pedig ezek szerint a serdületlen korban való elhalálozás esetére tett, vagyis pupilláris helyettesítés esete forog fenn, ez hatályát abban a pillanatban elvesztette, amelyben a serdületlen örökös végrendelezési képességét elérte, mi hogy az ifj. P. Gy.-nél bekövetkezett, kérdés tárgyát sem képezheti. Mit sem változtat a peres felek közti jogviszonyon az a körülmény, hogy kiskorú P. M. és P. J. serdületlen korukban végrendelezés nélkül haltak el és téves felpereseknek eme tényből levont az az érvelése, hogy ezen örökhagyónak a hagyatékára az ő utóöröklési joguk megnyílt, mert néhai P. Gy.-nek az A) a. végrendelete csak mind a három gyermekének elhalálozása esetére tartalmaz felperesek javára utóöröklési igényt, minélfogva a vitás kérdés eldöntésénél az a döntő, hogy a néhai P. Gy. gyermekei közül utolsó volt-e szabad rendelkezési jogában korlátozva. (Curia 1908. május 29. 7482/907. sz.)

*

194. Az írásbeli magánvégrendelet az 1876:XVI. t.-cz. 35. §-ában előírt módon és alakban visszavontnak tekintendő, ha az örökhagyó négy tanu együttes jelenlétében azt a kijelentést tette, hogy írásbeli magánvégrendeletét visszavonja, illetőleg megsemmisíti, habár ezt a nyilatkozatát csak a hozzá intézett kérdésre igenlőleg válaszolva tette. (Curia 1908. június 26. 1025/908. sz.)

*

195. Az 1876 : XVI. t.-cz. 3. §-a megkivánja a végrendeleti tanuktól, hogy annak bizonyítására, hogy az örökhagyó személyében csalás vagy tévedés nem történt, képességgel bírjanak. Ez a képessége a tanuknak nyilvánvalóan akkor forog fenn, ha a tanuk a végrendelezőt személyesen és annyira ismerik, hogy annak személyazonossága iránt ők maguk kétségben nincsenek. A törvénynek fentidézett rendelkezése nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy végrendelezési jogügyletnek érvényes létrejöttéhez szükséges, hogy az abban résztvett tanuk a törvényben körülírt tudomással bírjanak, mert különben azok alkalmas végrendeleti tanuknak nem tekinthetők. A végrendelet érvénytelenségének kimondására tehát teljesen elégséges annak a kimutatása, hogy a végrendeleti tanuk az 1876. évi XVI. t.-cz. 3. §-ában megkivánt képességgel nem bírtak. Sz. Gy., M. M., Sz. M. és dr. P. J. végrendeleti tanuk egyértelműen vallják, hogy Zomborban, 1903. évi november 7-én kelt végrendelet alkotóját nem ismerték és nem bizonyíthatják, hogy ezt a végrendeletet tényleg az örökhagyó öz. B. J.-né alkotta. Arra való tekintettel tehát, hogy a fent kifejtett törvényes rendelkezésből kétségtelenül következik, hogy a végrendelező személyazonossága mással, mint a végrendeleti tanuk előadásával nem bizonyítható, nem bírhat döntő súlylyal a végrendelet érvényességének megállapítása szempontjából az, hogy a végrendeletet írásba foglaló dr. F. A. azt vallja, hogy a végrendeletet öz. B. J.-né örökhagyónő alkotta. (Curia 1908. május 19. 5622/907. sz.)

*

196. Alperes beismervén, hogy férjét elhagyta, azt pedig, hogy az elhagyás jogos indokból történt, nem bizonyította, ennek hiányában pedig az vélelmezendő és az állapítandó meg, hogy alperes a férjével való házasságot minden jogos indok nélkül, saját akaratából és elhatározásából szakította meg és hogy azáltal már a házasság megkötése idején 56 éves, ekként életkoránál fogva is gondozást igénylő férjével szemben házastársi kötelességét megsértette, ami egyszersmind házassági bontó perben alperes véttségét is megállapítaná. A birói gyakorlat értelmében a vétkes nő férjétől tartást nem követelhet s így kétségtelen, hogy a férj elhalálozása után tartást a férje örököseitől nem igényelhet, amiből pedig az következik, hogy az érdemtelenné vált nő férjének hagyatékára nézve, özvegyi jogon semmiféle igényt nem támaszthat. Minthogy pedig

a már felhozottak szerint alperes jogos indok nélkül hagyta el férjét, ahhoz többé vissza nem tért, őt betegségében meg nem látogatta, sőt temetésére sem ment el, így házastársi kötelességének megsértése által magát ez irányban vétkessé tette és ennek következtében érdemtelené lett arra, hogy férje hagyatékára nézve özvegyi jogon bármi igényt támaszthasson: annál fogva a keresetben foglalt kérelemhez képest ki kellett mondani, hogy alperest mint érdemtelen, férje hagyatékára nézve özvegyi jog meg nem illeti. (Curia 1908. június 24. 1177/908. sz., a debreczeni tábla indokainak hhagyásával.)

*

197. Alperesnek az a kifogása, hogy a hozomány a gyermekek nevelésére is szolgálván, addig, míg a férj él és több gyermek van, a férj neje halála után nem köteles a hozományt kiadni, hanem a gyermekek azt csak a férj halála után követelhetik, nem bír megállható alappal; szintén nem jöhet figyelembe az a kifogása sem, hogy ő jogosítva volt neje hozományát neje gyógyításának, gyermekei nevelésének, valamint ezek és neje szülei eltartásának költségeire fordítani, mert jogszabályaink szerint a hozománynak célja és rendeltetése abban áll, hogy a házassággal járó és a férjet, mint családfenntartót terhelő kiadások fedezését könnyítse, azonban annak tulajdona őt nem illetvén, a házassági kötelék megszűntével azt visszaadni köteles, mert ő annak csak haszonélvezője s illetve a készpénzből álló hozományára nézve a nő a férjének hitelezője. A hozomány ebbeli jogi természetéből okszerűen következik, hogy a férj azt a család szükségleteire el nem használhatja, mert a férjnek kötelessége az általa alapított család fentartásáról még akkor is gondoskodni, ha neki külön vagyona nincs. Csak kivételesen, a vég-szükség esetében van feljogosítva a férj a hozomány állagát felémészteni, amidőn t. i. ezt nagyobb családi érdekek feltétlenül parancsolják. Az előadottakból következik, hogy alperes a neje hozományából leányára, a felperesre szállott összegbe nem számíthatja be azt a 6000 koronát, melyet felperesnőnek férjhezmenetele alkalmából hozomány címén adott, mert az alperesnek hozományt adni köteles nem volt, ha tehát mégis az arra vonatkozó kötelezettség nélkül, mint apa a leányának, a saját elhatározásából, önkéntesen hozományt ígért és adott, ezt külön kikötés nélkül, a felperest az anyjának az alperesnél levő vagyonából megillető örökrészébe annál kevésbé számíthatja be, mert nem is állította, hogy a felperesnek a hozományt olyan kikötéssel ígérte és adta, hogy azt a felperes anyjának az alperesnél levő hozományi vagyonából örökösdés útján a felperesre szállott örökrészbe beszámíthatja. (Curia 1908. szeptember 23. 1044. sz., a szegedi tábla indokainak hhagyásával.)

*

198. A törvénynek minden kivételes rendelkezése szorosan lévén magyarázandó, az 1877:XX. t.-cz. 3. §-ának — mint ilyen

kivételes rendelkezésnek — az értelmét sem lehet ennél fogva tágitani, már pedig e törvényhely szerint az önmagukat fentartó, 14 évet betöltött kiskorúak szabadon csak arról rendelkeznek, amit szolgálatuk és munkájuk által szereznek; az pedig kétségtelen, hogy a kiskorú által, habár keresményéből vett sorsjegyre esett nyeresemény nem eredménye a kiskorú munkájának, vagy szolgálatának s az ilyen a véletlen szerencse útján nyert vagyon felett a kiskorút a jelzett törvényszakasz alapján a rendelkezési jog meg nem illeti. P. B.-nak az a ténye tehát, hogy a kiskorúsága idején elsőrendű alperessel kiegyezett olyképp, hogy peressé tett 9000 kor. nyeresemény iránti igényének kielégítéséül 4000 koronát elfogadott, annak folytán, hogy ezáltal a kiskorúnak az a törzsvagyona, melyhez a véletlen szerencse útján jutott, állagában kevesbedett, az 1877:XX. t.-cz. 20. §-ának d) pontja értelmében gyámhatósági jóváhagyás hiányában semmis s így erre az egyességre, mint jogmegszüntető tényre, elsőrendű alperes sikerrel nem hivatkozhatik. (Curia 1908. szeptember 11. 25. v. sz., a bpesti tábla indokainak hhagyásával.)

*

199. A másodbiróság végzése az I. „Előnyös tételek“ 8. t. a. felszámított követelés sorozása tekintetében megváltoztatott és e részben az elsőbiróság végzése hagyatott helyben, mert a kir. kincstárnak olyan illetékkövetelése, mely az árverési vevő vétele után vettett ki, az 1881. évi LX. t.-cz. 189. §-ának b) pontja rendelkezése szerint a végrehajtást szenvedő végrehajtási tömegére előnyös tételként nem sorozható, mert az 1881:XXXIV. t.-cz. 39. §-a szerint az ingatlan vagyon átruházását tartalmazó jogügylet után kivetett olyan illeték bír elsőséggel, amely az árverés határnapjáig kivetett; a törvénynek ebből a rendelkezéséből okszerűen következik, de a dolog természete is úgy hozza magával, hogy az elárverezett ingatlanra az az illeték, mely az árverési vétel után vettett ki, a végrehajtási tömegre elsőséggel nem bír. (Curia 1908. október 14. 1908. sz.)

*

200. Állandó birói gyakorlat, hogy házastársak közötti vagyonátruházás esetében a vélelem amellet szól, hogy az a fél, akire a vagyon átruházott, az átruházásnak a hitelezők kijátszására irányuló célzataról tudomással bírt. Ezt a jogszabályt alkalmazni kell oly személyeknél is, akik bár törvényesen egybe nem keltek, közös háztartásban férj és feleség módjára együtt élnek, mert ily személyek között is a sérelem alapjául szolgáló érdek- és életközösség fenforog. (Budapesti tábla 1908. október 1. G. 353. sz.)

*

201. A nyugta bélyegét ellenkező megállapodás hiányában az adós tartozik viselni. (Curia 1908. június 12. 1342/907. sz.)

Közlemények.

A polgári törvénykönyv előkészítése. Az igazságügy-ministerium meghívta *Rupp Zsigmond*, udv. tanácsos és dr. *Charmant Oszkár* budapesti kir. közjegyzőket a következő két elvi kérdés megvitatásához: Mily határok közt engedtessek meg a sajátkezűleg írt és aláírt, habár minden további alakszerűséget nélkülöző végrendelet alakzata? Mily határok közt engedtessek meg az idegen kézzel írt, bár sajátkezűleg aláírt magánvégrendelet alakzata, nem volna-e nevezetesen ezen intézménynek részbeni pótlásául, illetőleg kiegészítéséül az u. n. községi (helyhatósági közegyek közreműködésével alkotott) végrendelet meghonosítandó?

*

A közjegyzői kinevezések. A „Jogtudományi Közlöny“ f. évi 44. számában olvassuk az alábbi közleményt, tanujelét annak, hogy a közjegyzőségek betöltése körüli visszás állapot kihívja már nemcsak az elsősorban érdekeltek, hanem az egész jogászvilág birálatát is: „A mult alkalommal szóvá tettük, hogy a bírósági kinevezések körül az igazságügyi kormány, az igazságszolgáltatás kárára késedelmet tanusít, hogy hónapokig állanak az összes fokokon állások üresen. Ezúttal arra kell rámutatnunk, hogy a kir. közjegyzői állások betöltésénél még nagyobb és feltűnőbb késedelmességet mutat az igazságügyi kormány. Jelenleg 10 közjegyzői állás van az ország különböző részeiben üresedésben, ezek közül a szentgotthárdi 1907. július havában, a deési 1907. augusztus havában, a szászrégeni 1908. február havában, a lugosi 1908. márczius havában üresedett meg és semmi érthető oka nincsen annak, hogy az igazságügyi kormány ezeket az állásokat azonnal be nem töltötte. A közjegyzői kinevezések körül már az előző minister alatt különös taklikát lehetet észlelni. A kinevezések ugyanis nem egyenként történnek, ahhoz képest, amint az illető állás megüresedett és a pályázatok előterjesztettek, hanem jó csomó kinevezés összegyűjtetik és egyszerre publikáltatik. Így legutóbb f. é. aug. havában egyidőben tétetett közzé hat kinevezés. A kir. közjegyzőség körében ez azt a feltevést keltette, hogy azért publikáltatnak így csoportonként a kinevezések, hogy lepleztessék a régebbi közjegyzőhelyetteseknek a jobb állásoknál való mellőzése. Így az augusztus havi csoportban kineveztetett két közjegyzőhelyettes, és pedig egyik Gyergyószentmiklósról, a másik Naszódra (utóbbi üresedésnek oka az volt, hogy az előzőleg kinevezett kir. közjegyző nem tudván megélni, lemondott tisztségéről), míg a négy jobb közjegyzőség: Marosvásárhely, Tokaj, Szerencs és Szigetvár nem közjegyzőhelyettesekkel tölthetett be.“

*

A kir. közjegyzőhelyettesek országos egyesületének központi bizottsága m. hó 22-én tisztelgett az igazságügyministernél és átnyújtotta az egyesület emlékiratát a közjegyzői kinevezések tárgyában, melyet lapunk ezen számában közölünk.

*

A telekkönyvi hatósággal felruházott kir. járásbiróságok száma jelenleg 190. A jövő évben már csak 13 lesz a törvényszéki székhelyeken kívül fölállított ama járásbiróságok száma, amelyeknek nincs telekkönyvi hatóságuk. (1909. évre elő vannak irányozva: az alsó-vereckzei, a magyarcsékei, a puji és a vaskóhi kir. járásbiróságok). A telekkönyvi hatóságok örvendetes szaporításával szemben azonban a telekkönyvi betétszerkesztés lassú előrehaladása mindinkább kívánatosá teszi a vonatkozó jogszabályok gyökeres revisióját, a lehető legnagyobb egyszerűsítés elve mellett.

*

A szegedi kir. közjegyzői kamara f. évi szeptember hó 8-án tartotta meg rendes évi közgyűlését Mezey Zsigmond, kulai kir. közjegyző, kir. tanácsos elnöklete alatt. A kamara elhatározta, hogy évi jelentését az igazságügyministerhez azzal a kijelentéssel terjeszti fel, hogy a közjegyzői intézmény és önönmaga iránti köteleességet vélt teljesíteni, amidőn ezideig majd minden évi jelentésben gondos körültekintéssel reámutatott és felhívta az igazságügyi kormányzat becses figyelmét a közjegyzői intézmény hézagaira és orvoslást igénylő bajaira, de évtizedek negatív eredményéből constatálja, hogy legjogosabb panaszai meghallgatásra nem találtak, figyelemre méltatva nem lettek. Előterjesztéseire még csak választ sem kapott. Ugyanezért ezeknek meddőségét tapasztalva, tisztán a törvény és ügyrend rendelkezéseinek engedelmeskedve és azokra szorítkozva teszi meg a lefolyt kamarai évről szóló jelentését. A megejtett választásokon megválasztottak elnökké: *Mezey Zsigmond* kulai kir. közjegyző, választmányi rendes tagokká: 1. *dr. Flatt Viktor*, szabadkai, 2. *dr. Kern Lajos* és 3. *dr. Jedlicska Béla* szegedi és 4. *dr. Demkó Pál* makói kir. közjegyzők, és az utóbbiak közül kamarai titkárrá: *dr. Jedlicska Béla* szegedi kir. közjegyző; kamarai választmányi póttagokká: 5. *dr. Heinrich István* csongrádi és 6. *dr. Mattiassich Dezső* hódmezővásárhelyi kir. közjegyzők; továbbá a fegyelmi bírósághoz: rendes tagokká 1. *dr. Jedlicska Béla* és 2. *dr. Kern Lajos* szegedi, póttagokká: 3. *dr. Demkó Pál* makói és 4. *dr. Mattiassich Dezső* hódmezővásárhelyi kir. közjegyzők.

*

Uj közjegyzőség. Az igazságügyminister 1908. október hó 4-én 20681/1908. I. M. sz. rendelettel a beregszászi kir. törvényszék területéhez tartozó ilosvai kir. járásbiróság területére Ilosva székhelylyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresített, mely 1909. január 1-én lép életbe és a kassai kir. közjegyzői kamarához fog tartozni. E rendszeresítés következtében a munkácsi kir. közjegyzőség hatásköre a munkácsi és alsóvereczkei kir. járásbiróságok területére, a nagyszőlősi kir. közjegyzőség hatásköre pedig a nagyszőlősi kir. járásbiróság területére szorítkozik.

*

Személyi hírek. Meghaltak *Csorba Géza* szeghalmi és *Mikolay Mihály* sarvasi kir. közjegyzők.